

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

Disputatio XIV. De Quantitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

*Probat*ur tertio: quia potest vnum numero Corpus per potentiam absolutam poni in pluribus locis distinctis (& quidem circumscriptive secundum Scotum) ergo potest idem numero accidens poni in pluribus subiectis distinctis, à paritate rationis.

Dices: non esse eandem rationem, quia locatum non dependet à locis, accidens autem dependet à subiectis.

Contra primo: quia accidens potest non dependere à subiectis, si Deus velit supplere concursum subiecti, ergo saltem in tali casu posset poni in pluribus subiectis sine eo quod dependeret ab illis, quemadmodum potest poni corpus in pluribus locis, à quibus non dependet.

Contra secundo: quia quod accidens dependeat à subiecto, non impedit quominus possit poni in pluribus subiectis, nisi dependeat totaliter & adaequate à quolibet ex illis pluribus: sed non debet dependere sic necessario, potest enim fieri quod à quolibet ex illis partialiter tantum & inadaequate dependeat: ergo tunc saltem posset poni in pluribus subiectis, quamvis non posset poni in ipsis cum dependentia adaequata ad quodlibet ex illis, in principiis Scoti, qui negat vnum effectum dependere posse à pluribus causis daequatis.

31. *Obiicies primo* Scotum citatum pro prima sententia. *Respondeo* Scotum eo loci non dicere absolute, quod vna forma substantialis non possit esse in pluribus materiis; neque etiam dicere absolute, quod eodem modo implicat vnam formam substantialem esse in pluribus materiis, & vnam formam accidentalem in pluribus subiectis; sed solum argumentatur contra responsionem quandam Varronis: quod ut intelligatur clarissime, proponam hic difficultatem, cui respondet Varro, & ipsius responsionem. Itaque contra sententiam Varronis, & D. Thomae tenentium quod vna natura possit assumi & personari simul tribus personalitatibus divinis, occurrit ista hac difficultas, quod ex eo quod natura divina immediate supponitur tribus personalitatibus divinis, colligatur bene eam esse infinitam: ergo si vna natura creata esset in tribus personis divinis, illa natura esset infinita, sed hoc est absurdum: ergo nequit vna natura creata sic assumi.

Huic difficultati respondet Varro, quod non ex eo quod natura divina supponitur tribus personalitatibus, colligatur eam esse infinitam; sed ex eo, quod sit identificata illis & propria ipsis: natura autem assumpta non esset identificata ipsis, nec propria, sed adventitia, seu accidentalis; unde non sequeretur infinitas huius ex illa assumptione.

32. *Contra hanc responsionem* adducit *Doctus* doctrinam praemissam, & ostendit per eam, quod perinde est naturam esse accidentalem seu substantialem & propriam, quantum ad hoc quod colligi possit eius infinitas ex eo quod esset in pluribus, & dicit quod aequè sequatur infinitas formae substantialis ex eo quod esset in pluribus materiis, & formae accidentalis ex eo quod esset in pluribus subiectis, & consequenter, quod praedicta responsio, quae ponit disparitatem inter naturam divinam & creatam, quantum ad personationem per plures personalitates, in hoc quod vna sit propria, & altera adventitia, seu accidentalis, ad nihil deserviat. Ex quo patet, quod Scotus non dicat absolute formam substantialem non posse esse in pluribus materiis, sed dicit quod tam bene sequeretur infinitas formae accidentalis ex eo quod esset in pluribus subiectis, quam sequeretur infinitas formae substantialis ex eo quod esset in pluribus materiis. Quod sane mihi videtur directum intentum Scoti eo loci; neque ad impugnationem istius responsionis requirebatur, quod absolute assereret formam substantialem non posse esse in pluribus materiis, sed sufficiebat quod si sequeretur ex hoc infinitas eius, similiter sequeretur ex eo, quod forma accidentalis esset in pluribus subiectis, infinitas eius.

Quantum autem ad rei veritatem, nisi sequatur aliud inconueniens, aut repugnantia ex eo, quod forma substantialis possit esse in pluribus materiis simul, praeterquam

quod esset infinita, existimo formam substantialem posse esse in pluribus materiis, quia reuera non sequeretur ex hoc praecise eam esse infinitam: an autem sequatur alia repugnantia, dicemus lib. 1. *Physicorum*, & modo satis sit dicere, quod si non sequatur alia repugnantia, ex hoc, quam sequitur ex eo, quod forma accidentalis possit poni in diuersis subiectis, quod idem sit dicendum de vtraque; si vero sequatur aliqua particularis repugnantia ex inexistencia vnius formae substantialis in pluribus materiis, tum non erit idem dicendum de ipsa, atque de formae accidentalis inexistencia in pluribus subiectis, quia reuera ex hac nulla sequitur repugnantia.

33. *Ad confirmationem* illam ex doctrina Scoti, nimirum quod secundum ipsum repugnet eandem naturam assumi à pluribus personis immediate: ergo repugnat idem accidens subiectari simul in pluribus subiectis; *Respondeo* negandam esse consequentiam in casu, quo accidens poneretur in pluribus subiectis, sine dependentia vlla, siue cum dependentia partiali à quolibet ex illis: & ratio disparitatis desumenda est ex ipsomet principio Scoti, quo probat eandem naturam non posse assumi à pluribus personis, quia scilicet inde sequeretur, quod dependeret à quolibet ex illis, & non dependeret; ex hoc enim principio sequitur quod non esset idem dicendum de accidente quantum ad existendum pluribus subiectis, & de natura quantum ad assumptionem à pluribus personis, nisi accidens dependeret à pluribus subiectis, & etiam nisi dependeret adaequate à quolibet ex illis, quo modo non asserimus posse esse in pluribus subiectis. An autem natura humana possit ita assumi à pluribus personis diuinis, ut non dependeret adaequate ab vlla ex illis, sed partialiter tantum, examinandum remitto ad materiam de Incarnatione.

DISPUTATIO XIV.

DE QUANTITATE.

PRIVS egit Philosophus de praedicamento Quantitatis, quam de vilo alio accidentis praedicamento, non quod ceteris sit perfectior, quia ostendimus postea Qualitatem esse Quantitatem perfectiorem, sed quod immediate subiectetur in substantia, & quod ex ipsis qualitatibus plurimae ipsi subiectentur. Quod autem ad rem ipsam attinet, posset sine dubio de qualitate prius agi: sed reuera parum refert quo ordine de his praedicamentis tractetur, modo tractetur de singulis sufficienter.

QUESTIO I.

Quid sit Quantitas et sic.

1. **Q**uantitas est duplex: vna *virtutis*, quae est perfectio rei, secundum quam vna res dicitur magis, vel minus perfecta quam alia res, seu maioris, vel minoris, aut aequalis perfectionis cum alia re, competique non creaturis tantum, sed ipsi etiam Creatori, qui propterea in sacra pagina saepe *Magnus* appellatur: De hac autem modo non agimus, quia non spectat ad aliquod vnum praedicamentum, sed vagatur per omnia, cum vnaquaeque res habeat sibi identificatam suam propriam perfectionem, siue sit substantia siue accidens, praesertim absolutum: quod addo, quia aliqui sunt, qui dicunt relationes nullam dicere perfectionem, & quidem *Scotista* fere omnes id tenent de relationibus divinis, de quo suo loco. Alia est *Quantitas molis*, solis corporibus conueniens, ratione cuius vnum corpus dicitur esse maius, aut minus alio corpore, non virtute, sed extensione, aut numero partium integralium; sicut dicitur vnus mons esse maior vno homine, quo tamen minor est virtute & perfectione. De hac autem quantitate molis agimus in hac disputatione, & in hac quaestione definitionem & rationem eius formalem inuestigamus iuxta mentem Philosophi.

CON

CONCLUSIO I.

Descriptio
Quantita-
tis.

2. Bene describitur Quantum à Philosopho 5. Met. cap. 7. esse id quod est diuisibile in ea, quæ insunt, quorum vtrumque, vel vnum quodque vnum quid, & hoc aliquid apertum est esse. Hæc est communis omnium Peripateticorum, qui vel ipsa Philosophi auctoritate ad concorditer eam tenendam adduci poterunt. Probat autem, quia omni & soli Quanto competit, declaratque naturam eius absque defectu, vel superfluitate, quatenus distinguitur ab omni alio, quod non est quantum, vt ex applicatione singularium partium constabit, & ex dicendis in tota hac quaestione. Vt autem distinctius naturæ Quantitatis applicetur, antequam explicetur definitio, quæ à Philosopho applicata est quantitati in concreto applicabimus eam quantitati in abstracto, quæ iuxta illam descriptionem describi potest esse *Accidens per se diuisibile in ea quæ insunt, quorum vtrumque vel vnumquodque vnum quid & hoc aliquid apertum est esse.*

Dicitur esse *Accidens*, quia accidens est genus vel quasi genus, in quo conuenit quantitas cum accidentibus ceterorum prædicamentorum, siue vniuerso, siue analogice, parum refert ad propositum. Dicitur: *diuisibile*, vt distinguitur ab accidentibus indiuisibilibus. Dicitur: *in ea quæ insunt*, id est in partes ex quibus actualiter componitur, vt distinguitur ab accidentibus vniuersalibus, quæ sunt diuisibilia in partes subiectiuas, seu in inferiora sua, vt albedo est diuisibilis in hanc & illam albedinem, quæ insunt ipsi non actu, sed potentia. Dicitur: *quorum vtrumque*, id est quarum partium actu ipsi inexistendum vtrique, si duæ sint, *vel vnumquodque*, id est vnaquæque pars si plures partes sint in ipso, *est vnum quid*, id est quid completum, & hoc aliquid, id est aliquid singulare existens extra alteram partem: & per hoc distinguitur à toto essentiali tam metaphysico, quam physico, quia partes, in quas diuidi potest totum metaphysicum, sunt intra se inuicem per realem identitatem, cum solum formaliter distinguantur, & ex partibus physicis essentialibus, in quas totum physicum diuidi potest, vna nempe forma subiectatur in altera, nempe materia. & non extra illam. Distinguitur etiam per hoc à substantiis mixtis, quamuis componerentur formaliter illa ex quatuor elementis, & quamuis hæc quatuor elementa, ipsi formaliter inexistere: nam licet ex hac hypothese mixtum esset diuisibile in elementa tanquam in partes formaliter & actualiter ipsum componentes, & licet quilibet ex his partibus esset ens completum: tamen vna pars ex ipsis non est extra aliam in mixto, sed in qualibet parte signabili mixti omnia quatuor elementa reperiuntur. Quod si elementa non insint formaliter in mixto, sed tantum virtualiter, tum quantitas distinguitur à mixtis vt mixta sunt diuisibilia in elementa, per hoc, quod sit diuisibile in ea, quæ insunt actu & formaliter in ipso: nam sic non insunt elementa mixto iuxta hanc sententiam, quæ longe communior est apud Peripateticos. Sed & etiam distinguitur à mixtis quomodocumque insunt ipsis elementa, per hoc quod quantitas sit accidens, mixta vero composita ex elementis non sint accidentia, sed substantia.

3. Contra descriptionem hanc quantitatis statim occurrit difficultas; quod tota illa videatur conuenire alicui qualitati, verbi gratia calori: nam calor est diuisibilis in ea quæ insunt, quorum vnumquodque est vnum quid, & hoc aliquid. Certum est enim quod calor sit diuisibilis in partes integrales caloris, quæ sunt extra se inuicem, & quarum vnaquæque pars est ens completum, & per se potens existere tam bene quam possint partes quantitatis.

Sed respondetur facile, diuisibilitatem, quæ ponitur in descriptione quantitatis, esse diuisibilitatem per se, & in ordine ad causas naturaliter agentes præsertim corporeas, ita vt quantitas sit illud accidens quod potest per se ratione sui diuidi in partes sibi inexistentes, & ratione cuius cetera quæ sunt naturaliter diuisibilia & separabilia, possunt sic diuidi. Hæc autem diuisibilitas non competit calori nec ulli qualitati; quamuis enim naturaliter possint diuidi separarique partes caloris, tamen non possent sic

diuidi, nisi essent quantæ aut per receptionem quantitatis in se, aut per inhesionem in quantitate aut quanto: nam si poneretur calor absque quantitate, esset penetrabilis cum quocumque corpore, & consequenter non possent naturaliter partes eius separari ab inuicem per interpositionem ullius corporis, & idem est dicendum de substantia. Quantitas autem, si per se poneretur absque substantia, cui inhaeret, posset naturaliter diuidi per interpositionem corporis, vt patet in mysterio Eucharistiæ. Et similiter posset diuidi, si poneretur absque vlla qualitate, cum certum sit qualitates non conducere vlla ratione ad hoc vt quantitas diuidi possit, aut partes eius separari. Vnde patet quantitatem ita esse per se diuisibilem, vt cetera, quæ diuisibilia sunt, non habeant diuidi posse naturaliter nisi à quantitate.

4. Dices: si substantiæ haberent posse diuidi à quantitate, quælibet substantia quanta posset naturaliter diuidi: sed hoc est falsum, quia substantia cæli non habet sic posse diuidi, cum sit incompactibilis.

Respondeo, quidquid sit an cælum sit quantum quantitate proprie dicta & prædicamentali, de quo suo loco, negando sequemur: quia non omnis substantia quantitate affecta, deberet posse diuidi, nisi habeat conditiones requisitas ad hoc vt mediante quantitate diuidi possit: & hinc si poneretur quantitas in Angelo, non posset tamen nec Angelus, nec quantitas eius diuidi naturaliter vt existens in Angelo, quia deest Angelo pluralitas partium entitiarum, in quas diuidi posset. Vnde si desit cælo diuisibilitas fundamentalis in ordine ad potentiam naturalem, quamuis habeat quantitatem, non poterit naturaliter diuidi, nec etiam quantitas in ipso subiectata, quia hæc nequit diuidi quin subiectum ipsum diuidatur, alias posset naturaliter poni extra subiectum: neque hinc sequitur quod quantitas cæli non sit per se diuisibilis, nam ex se quidem & ex sua ratione formali est diuisibilis, cum sit eisdem rationis, vt supponitur, cum aliis quantitatibus; sed per accidens, ratione scilicet subiecti sit, vt non sit proxime diuisibilis. Itaque dicitur per se diuisibilis, quia quantum est ex parte sua, nisi poneretur impedimentum extrinsecum, posset diuidi; non autem dicitur ita esse ex se diuisibilis, quasi non posset ab extrinseco fieri vt non posset proxime diuidi. Quæ doctrina confirmari potest ex eo, quod quamuis omnia corpora naturalia sint diuisibilia, & habeant quantitatem eiusdem rationis, tamen propter diuersitatem suam specificam quædam ex ipsis sunt facilius diuisibilia quam alia; quod nemo dixerit procedere à quantitate: ergo posset esse talis conditio alicuius corporis, vt, quamuis esset quantum, nullo modo posset diuidi naturaliter.

QVÆSTIO II.

In quo consistat ratio formalis quantitatis.

5. Quamuis ex descriptione præmissa quantitatis videri posset significata ratio formalis ipsius, tamen non ita est nam descripsimus ipsam, vt diuisibilis est, & hoc non obstante posset fieri, quod diuisibilitas illa non esset ratio formalis ipsius, sed proprietates. Itaque hoc examinamus hic, & præterea adiungemus alia, quæ ad pleniorum Quantitatis cognitionem conducere poterunt.

Prima sententia docet rationem formalem quantitatis consistere in ratione mensuræ. Hæc tribuitur Alberto Magno tract. 8. cap. 1. & S. Thomæ opus. 52.

Vt autem intelligatur hæc sententia, & eo melius, vel admittatur, vel rejiciatur, Aduertendum est mensuram esse id, quo quantitas rei cognoscitur, vnde quia per applicationem vnius verbi gratia cognoscimus quantum sit aliquis pannus, aut aliquod lignum, propterea vna vocatur mensura panni: & quia per applicationem tanti, vel tanti ponderis cognoscimus quanta sit grauitas auri, vel argenti, propterea tale pondus, verbi gratia libra potest dici mensura auri, & argenti: & quia propter maiorem, vel minorem distantiam substantiarum corporearum ab homine potest colligi quod sit maioris, vel minoris perfectionis in se, propterea homo potest vocari mensura perfectionis substantiarum omnium corporearum, & in hoc sensu dicitur communiter

Quid est
quantita-
tem esse
mensuram.

R. 2. quod

quod in vnoquoque genere sit aliquod vnum, quod sit ceterorum; quæ in illo genere ponuntur, mensura & metrum. Quando igitur dicitur quod quantitatis ratio formalis consistat in ratione mensuræ, non debet hoc intelligi de quacumque mensura, sed de ea, per quam cognoscimus quanta sit extensio rerum extensarum, non de ea per quam cognoscimus quanta sit grauitas, aut perfectio virtutis rerum.

Mensura
capitur
actiue, &
passiue.

6. *Rursus aduertendum*, quod esse mensuram potest capi, vel actiue vel passiue; passiue capitur quando capitur pro illa ratione, secundum quam rei extensio potest mensurari, seu cognosci per applicationem alterius rei: actiue vero capitur, quando capitur pro illa ratione, secundum quam potest aliquid mensurare extensionem alterius rei, seu deducere in cognitionem eius. Quando ergo dicitur quod ratio quantitatis consistat in ratione mensuræ, aliqui id intelligunt de ratione mensuræ actiue; aliqui de ratione mensuræ passiue: & sane mihi videtur quod vtraque ratio sit æqualiter de essentia quantitatis, aut proprietate eius, quacumque enim quantitas habet vnā rationem, habet etiam & alterā, nec video quānam ex illis primo debeat potius ipsi competere, nisi quis velit prærogatiuam dare actiuitati.

Tribus modis potest aliquid esse mensura.

Aduertendum denique, esse mensuram tam actiue quam passiue, posse intelligi vel actualiter, vel aptitudinaliter, vel radicaliter: Esse mensuram actualiter est quod actu mensurat, vel mensuratur actu: esse mensuram aptitudinaliter actiue, vel passiue, est id quod aptum natum est mensurare, vel mensurari; denique esse mensuram radicaliter actiue, vel passiue est habere radicem, ad quam sequitur prædicta aptitudo ad mensurandum.

Quantitas diuisibilis competit quantitati.

7. *Secunda sententia* est rationem formalem quantitatis consistere in diuisibilitate. Hæc tribuitur D. Thom. 1. d. 19. qu. 1. ar. 2. *Scoto hic quæst. 17.* Eam tenent expresse *Soncinus 5. Metaph. qu. 21. Iauellus quæst. 20. Flandria quæst. 14. Capreolus in 1. dist. 3. quæst. 1. ar. 3.* Hæc etiam sententia potest intelligi de diuisibilitate, vel actiua, secundum quam scilicet aliqua res potest actu diuidere partes sui subiecti, seu rerum in se subiectarum, vel passiuā, secundum quam res potest diuidi: & quidem ex duabus acceptionibus diuisibilitatis prima est satis impropria, & minus propterea vsitata. Potest etiam intelligi de diuisibilitate radicali consistente in radice, ad quam sequitur diuisibilitas formalis, quæ est aptitudo, quam habet res ad hoc, vt possit diuidi, vel de ipsa diuisibilitate formali.

8. *Tertia sententia* est quod consistat ratio formalis quantitatis in extensione partium, seu in hoc quod est habere partes extra partes. Hæc est communior sententia tam Thomistarum cum S. Thoma 1. par. quæst. 14. ar. 1. quos citant, & sequuntur *Complutenses*, quam *Scotistarum* cum *Scoto* in 4. dist. 10. quæst. 1. ac etiam recentiorum, vt *Suaris disp. 40. Metaphys. sect. 4. Hutardi disp. 13. sect. 4.* Non tamen conveniunt omnes hi authores in modo illam explicandi, sed conueniunt in hoc communiter contra aliquos Nominales, quod illa extensio, in qua consistit essentia quantitatis, non sit extensio actualis, secundum quam partes quantitatis sunt actu extra se inuicem taliter, vt si quantitas illa poneretur in loco, vna pars ipsius correspondeat vni parti loci, & altera alteri, sicut manus mea de facto correspondet alij parti huius loci, in quo sum, & caput alteri. Cuius ratio est primò, quia de facto quantitas Christi reperitur cum substantia ipsius sub speciebus Eucharisticis, (non quidem ex eo, quod alias ipsius substantia non esset corpus sine quantitate, esset enim sine dubio corpus de prædicamento substantiæ, quamuis quantitatem nullo modo haberet, nec posset habere; neque enim per se dependet corpus quod est de illo prædicamento, à quantitate tanquam à conditione essentialiter requisita, sed quia non est dicendum quod substantia Christi sit sub illis speciebus sine qualitatibus corporeis, aut quantitate, quæ est subiectum earum.) *Secundò*, quia nulla est ratio, cur Deus non posset omnes partes quantitatis taliter collocare in se, vt non essent extra se inuicem, sed simul penetratiue, sicut duo corpora quanta possunt simul esse penetratiue in eodem loco.

Quamuis autem in hoc conueniant, adhuc tamē habent magnam dissensionem: nam *aliqui dicunt* essentiam quantitatis consistere in extensione partium in ordine ad se; alij dicunt quod consistat in extensione partium in ordine ad locum. Quod vt intelligatur aduertendum, quod habere partes extensas in ordine ad se, est habere partes cum aliquo speciali ordine inter se vnitas, vt sit sint omnes penetratiue in eodem loco, siue non sint, vna ex illis vnatur immediate alteri alicui determinatæ parti, & alia alteri, nulla vero omnibus, vt verbi gratia caput collo, collum humeris, humeri manibus, &c. huiusmodi extensionem partium habet corpus Christi Domini sub speciebus Eucharisticis: quamuis enim omnes partes istius corporis sint simul sub qualibet particula hostiæ, tamen caput non vnatur physice immediate pedi, nec manus oculis, sed eodem modo sibi sic immediate vnuntur, quo vnuntur in celo, vbi sunt partes de inuicem quoad locum. Extensio vero in ordine ad locum, loquendo de extensione aptitudinali, consistit in aptitudine illa, quam habet res ad occupandum tantum vel tantum locum, ita vt vni parti loci correspondeat vna pars rei extensæ, & altera alteri. Per quod patet differentia prædictorum modorum dicendi.

Quid est habere partes extensas in ordine ad se?

Quid habere partes extensas in ordine ad locum.

9. *Alij vero dicunt* ita extensionē partium esse de essentia quantitatis, vt nulla alia res habeat, aut possit habere extensionem partium, nisi ratione quantitatis, vnde consequenter dicunt quantitatem dare extensionem partium integram substantiæ corporeæ, in qua subiectatur, & accidentibus corporeis, quæ subiectantur in illo, vt albedini nigredini, colori, &c. & in hoc communiter conueniunt Thomistæ, sed cum discrimine aliquo: nam aliqui ex illis, vt *Ioannes à S. Thoma* hic admittit substantiam habere ex se formaliter plures partes integrales substantiales entitatiue distinctas independentes à quantitate. Alij autem, vt *Complutenses* hic negant vllam rem præter quantitatem habere vllas partes integrales etiam entitatiue, & substantialiter distinctas. Ex his vero duabus vltimis sententiis prima sine dubio est longe probabilior, vt patebit ex dicendis.

Alij denique dicunt, essentiam quantitatis non consistere in quacumque extensione partium siue in ordine ad se, siue in ordine ad locum, sed in extensione partium tali, ad quam sequitur pro proprietate diuisibilitatis naturalis modo explicato quæstione præcedenti, seu impenetrabilitas naturalis, ita vt quidquid habet partes extensas vt sic, diuisibiles, seu impenetrabiles, sit quantitas, vel quantitate affectum. Hæc est Scotistarum & recentiorum communiter.

CONCLUSIO I.

10. *Ratio formalis quantitatis non consistit in hoc, quod sit mensura actualis, aut aptitudinalis, aut etiam radicalis, siue loquamur de mensura actiua, siue de passiua.* Hæc est communissima quantum ad duas primas partes de mensura actuali & aptitudinali contra primam sententiam.

Ratio formalis quantitatis non est esse mensura actualis aut aptitudinalis.

*Probat*ur autem quantum ad mensuram actuale, quia per accidens est, quod quantitas actu mensuret aut mensuretur: ergo ratio actualis mensuræ siue passiue, siue actiue non potest esse de eius essentia.

*Probat*ur etiam quoad mensuram aptitudinalem, tum quia illa aptitudo, cum sit respectus aptitudinalis, ad summum potest esse tantum proprietates quantitatis: tum quia præsupponit quantitatem habere plures partes extensas: ergo non potest esse de essentia quantitatis: nihil enim potest esse de essentia rei, quod præsupponit aliud aliquid competere tali rei, vt est euident, quia aliàs res esset antequam eius essentia esset.

*Probat*ur denique quoad tertiam partem, quæ videtur esse contra *Complutenses*, qui admittunt radicem, ad quam sequitur ratio mensuræ, esse de essentia quantitatis: probatur inquam quoad hanc partem, quia ipsa substantia posset independentes à quantitate mensurare actualiter aliam substantiam & quantitatem etiam, & posset mensurari per aliam substantiam & quantitatem, habet quæ ad hoc

hoc aptitudinem & radicem, ad quam sequitur talis aptitudo, tam bene quam quantitas: ergo ratio formalis & essentialis propria quantitatibus non est esse mensuram radicaliter. Consequentia est evidens, quia ratio essentialis propria vni rei nequit competere alteri rei essentialiter distinctæ. Probatur antecedens, quia substantia ex se habet partes extensas in ordine ad locum, ut postea dicemus, & Angelus posset applicare substantiam habentem viginti palmos, verbi gratia longitudinis ad alias substantias corporeas, & ad quantitates, & per talem applicationem cognoscere in illa substantia vel quantitas haberet tot palmos, vel plures, vel pauciores, & similiter per applicationem quantitatibus palmarum ad illam substantiam, destructa eius quantitate posset cognoscere quot palmos extensionis haberet: ergo illa substantia habet aptitudinem formalem & radicalem ad mensurandum.

11. *Confirmatur*: ideo quantitas habet aptitudinem formalem & radicalem mensurandi, quia per applicationem eius ad alias res potest cognosci quanta sit extensio earum: ergo si potest per applicationem substantia hominis, separata quantitate, cognosci extensio alterius substantiæ aut quantitatibus, habebit aptitudinem formalem & radicalem ad mensurandum, quod sane mihi certum est ex suppositione, quod substantia habeat partes independentes a quantitate.

Verum quidem est, quod in ordine ad nos pro hoc statu non possemus per substantiam, extensam entitatiue separata quantitate, mensurare extensionem vllius rei, quia non possemus ipsam applicare localiter, propter defectum quantitatibus: vnde in hoc sensu posset dici, quod radicalis mensuratio seu mensuratiuitas sit de essentia quantitatibus, capiendò talem radicem pro illa ad quam sequitur aptitudo ad hoc, ut res possit assumi a nobis pro hoc statu ad mensurandas extensiones rerum: nec hoc negamus in conclusione. Sed nec in hoc etiam sensu radix, seu aptitudo ad mensurandum ita est de essentia quantitatibus, ut non possit natura eius concipi & declarari, quatenus distinguitur ab aliis rebus absque eo quod concipiatur sub tali ratione mensuræ, aut aptitudinalis, aut radicalis, ut patebit ex dicendis.

12. *Fundamentum aduersariorum* citatorum pro prima sententia consistit in aliquibus locis Philosophi in quibus dicit quantitatibus esse mensuram, & colligit, ex eo, quod aliquid sit mensura, illud esse quantitatibus.

Sed facile respondetur, licet quantitas sit mensura, non propterea rationem mensuræ esse ipsi propriam aut essentialem. Deinde, quamvis colligeretur, ex eo, quod aliquid sit mensurabile, aut mensuratum, illud esse quantitatibus, aut quantitate affectum, hoc tamen non arguit mensurabilitatem esse de essentia eius, quia bene posset colligi aliquid esse quantum ex eo, quod haberet proprietatem quantitatibus, sicut ex eo quod aliquid sit risibile, colligitur a posteriori quod sit rationale. Sed nec ex eo, quod aliquid sit mensurabile, aut mensuratum quomodo-cumque, potest colligi etiam a posteriori, quod sit quantum, aut quantitas, nec ex eo id colligit Philosophus, sed ex eo quod sit mensurabile, aut mensuratum in ordine ad nos, ut supra dixi.

CONCLUSIO II.

13. *Esse diuisibile in partes integrantes non est ratio formalis quantitatibus, ne quidem proprietas eius quarto modo: esse tamen ex se diuisibile naturaliter in partes integrantes per interpositionem corporis est proprietas eius, & radix, ad quam sequitur talis diuisibilitas, est de essentia eius.* Hæc est authorum omnium tertia sententia, & videtur esse contra secundam sententiam.

Probatur autem prima & secunda pars, nimirum quod diuisibilitas in partes integrantes non sit ratio formalis propria quantitatibus, ut distinguitur ab aliis rebus, nec proprietas eius quarto modo, quia etiam substantia est diuisibilis in tales partes, etiam separata quantitate; neque enim potest dubitari quin substantia capitis hominis, separata quantitate, possit diuidi & conservari diuisa à sub-

stantia manus, & hæc à substantia pedis: ergo totus homo posset diuidi in partes integrantes, separata quantitate, & idem est de tota substantia aquæ, & quacumque altera substantia corporea, ac etiam de albedine, ac quacumque qualitate includente plures partes realiter distinctas, & fortassis non solum à Deo possunt huiusmodi res diuidi in partes integrantes, quod tamen sufficeret nobis, sed etiam ab Angelis: ergo esse diuisibile in partes integrantes non est, nec propria ratio formalis quantitatibus, nec proprietas eius quarto modo.

Probatur secunda pars, quia nihil potest sic diuidi ex se, nisi, vel quantitas, vel quod recipitur in quantitate, aut re quanta, vel quod recipit quantitatibus, at ipsa quantitas est naturaliter sic diuisibilis, ut patet ex dictis quæst. præcedenti: ergo talis diuisibilitas est proprietas eius quarto modo, & consequenter radix ad quam sequitur talis diuisibilitas, est de essentia eius, & propria ratio essentialis ipsius. Dico autem quod talis diuisibilitas sit proprietas, & de essentia eius, tum quia formaliter loquendo est respectus, & respectus nequit esse de essentia entis absolute, qualis est quantitas; tum quia præsupponit extensionem, seu pluralitatem partium, quæ extensio est soli quantitati competens, prædicatum autem essentialis nihil potest in se præsupponere, de cuius est essentia.

14. *Obiicitur*: Quantitas definitur per diuisibilitatem: ergo diuisibilitas est de essentia eius. *Confirmatur*, quia Scotus in prædicamentis quæst. 17. videtur dicere, quod diuisibilitas sit ratio formalis quantitatibus.

Respondetur distinguendo antecedens: per diuisibilitatem qualemcumque, nego antecedens, per diuisibilitatem radicalem, hoc est, radicem ad quam sequitur aptitudo ad diuidendum per interpositionem, aut applicationem corporis, concedo antecedens; & similiter distinguo consequens: ergo diuisibilitas talis radicalis est de eius essentia, concedo; diuisibilitas alia, nego consequentiam. Quod si per diuisibilitatem positam in definitione quantitatibus intelligatur diuisibilitas formalis, negandum est illam definitionem esse proprie dictam, sed potius dicendum quod sit definitio impropria, coincidens cum descriptione, nec hoc est vllò modo inconueniens.

Ad confirmationem dico Scotum intelligendum similiter de diuisibilitate radicali, ut colligitur ex eo quod ipsemet expresse dicat 5. Metaphysicæ quæst. 9. diuisibilitatem esse proprietatem quantitatibus. Concedo tamen, inquit quod diuisibilitas sit prima passio quanti, & non de essentia eius. Et paulo post: Vnde quantitas notificatur per eam, scilicet per diuisibilitatem, tanquam per proximam passionem eius & non definitur.

CONCLUSIO III.

15. *Extendere partes substantiæ sine actualiter, siue aptitudinaliter non est de ratione formali quantitatibus.* Hæc est communis, & patet quantum ad extensionem actualem, quia potest quantitas esse absque substantia, ut patet ex mysterio Eucharistiæ, & consequenter absque extensione actuali eius. Patet etiam quoad extensionem aptitudinalem, quia illa aptitudo formalis ad extendendas partes substantiæ est respectus, & præsupponit extensionem partium ipsiusmet quantitatibus: ergo non est de essentia quantitatibus, sed ad summum proprietatem eius. Quod si quis velit radicem, ad quam sequitur aptitudo illa ad extendendas partes substantiæ, esse de essentia quantitatibus, verum quidem dicitur ex suppositione quod talis aptitudo competat quantitati, tanquam proprietatem quarto modo, quia radix omnis proprietatis quarto modo est de essentia rei, cui competit illa proprietas. Sed reuera non videtur, quod aptitudo ad extendendas partes substantiæ conueniat quantitati, quia substantia, in qua subiectatur quantitas, habet partes suas extensas ex se antedecenter ad quantitatibus. Verum tamen est, quod quantitas faciat partes substantiæ ita esse extra se iunctas, ut naturaliter non possint penetratiue poni in eodem loco, & quod aptitudo ad hoc faciendum sit proprietatem eius quarto modo: vnde si hoc

Diuisibilitas naturalis per interpositionem corporis est proprietas quantitatibus.

Extendere partes substantiæ non est de essentia quantitatibus.

Quomodo
extendere
partes sub-
stantia
possit esse
proprie-
tas, aut
predica-
tum essen-
tiale sub-
stantia.

Sententia
Aueris
reiuicetur.

intelligatur per extendere partes substantia, concedendum erit quod quantitas habeat pro proprietate quarto modo aptitudinem ad extendendas partes substantia, & quod radix, ad quam sequitur talis aptitudo, sit de essentia eius.

Et per hoc patet, sententiam Aueris qn. 2.2. de Quantitate scilicet. 2. non esse veram, dum dicit essentiam eius consistere in hoc, quod sit illud quod exigit naturaliter extensionem illam partium extra se inuicem, quae connaturaliter exigit respectus diuersos ad locum, secundum quos vna pars correspondet vni parti, & altera alteri parti loci, nam ipsamet substantia materialis habet huiusmodi extensionem partium, & qualitates etiam, maxime in sententia Aueris, qui dicit eas subiectari in ipsamet substantia immediate: nam certe si separaretur quantitas hominis, partes ipsius hoc non obstante exigerent connaturaliter esse extra se inuicem, ut dicemus conclusionem sequenti fusius, nec est vlla ratio cur confluere deberent in tali casu ad punctum vllum, aut cur Deus deberet determinare ad quod punctum confluere. Nec etiam verum est, quod propterea aliquid est impenetrabile, quia habet partes extra partes in loco, ut dicit Aueris, quia corpus gloriosum habet partes extra partes, & tamen est penetrabile; nec ideo solum substantia immateriales sunt penetrabiles, quia non habent partes extra partes, sed quia non habent tales partes extra partes: quod totum ex dicendis melius patebit.

CONCLUSIO IV.

16. Habere partes extra partes siue in ordine ad se, siue in ordine ad locum aut spatium, non est propria ratio formalis quantitatis, secundum quod distinguitur ab alijs rebus, siue id intelligatur actualiter, siue apertudinaliter, siue radicaliter. Hæc est Scotistarum cum Scoto 2. dist. 12. quest. 2. & recentiorum communiter contra Complutenses & plures Thomistas ab ipsis citatos.

Probat autem manifeste, quia ipsa substantia, in qua subiecitatur quantitas immediate, siue illa substantia sit materia prima, siue totum compositum ex materia prima & forma substantiali, habet partes extra partes, tam in ordine ad se, quam in ordine ad locum; actualiter quidem semper, naturaliter loquendo, & apertudinaliter ac naturaliter ita necessario, ut exigit connaturaliter ex natura sua habere talem extensionem actualem partium in ordine ad se & locum sic, ut miraculum sit si eam non habeat: ergo talis extensio partium non est propria ratio essentialis quantitatis secundum quod distinguitur ab omnibus alijs rebus. Consequentia est euidentis.

Probat autem antecedens primo, quia substantia hominis v.g. ex se includit partem substantialem manus & partem substantialem pedis, & illæ duæ partes sunt extra se inuicem semper, nisi fiat miraculum; & substantia hominis exigit connaturaliter quod sint extra se inuicem tam bene, quam tota quantitas exigit connaturaliter habere partes extra se inuicem; cum hoc solum discrimine, quod partes quantitatis non possint naturaliter esse simul, partes vero substantia absque quantitate, fortassis opera Angeli possint esse simul: quod discrimen non facit ad rem.

Confirmatur, quia substantia hominis connaturaliter loquendo exigit manum non esse immediate vnitam pedi, nec oculum auri: ergo exigit habere partes extra partes in ordine ad se. Rursus, eo ipso quo exigit manum non esse vnitam pedi immediate, exigit etiam connaturaliter, quod, si ponatur in loco, manus ponatur correspondens vni parti loci, & pes alteri, nam si non exigeret hoc, frustra exigeret manum non esse vnitam immediate pedi: ergo exigit connaturaliter partes suas integrales esse extra se inuicem in ordine ad locum.

17. Dices: substantiam corpoream, quæ est subiectum immediatum quantitatis, exigere quidem ut partes suæ sint extra se inuicem in ordine ad se & locum, non tamen immediate & ex se, sed quatenus exigit quantitatem, à qua formaliter constituitur vna pars ipsius extra aliam partem tam in ordine ad se, quam in ordine ad locum.

Contra, quia prius competit substantia illi habere par-

tes substantiales extra partes, vnitas tali vel tali modo, quam exigit habere quantitatem, & ideo exigit habere quantitatem, quia habet huiusmodi partes. Quod patet primo, quia in conceptu substantia corporea completa, ut sic, ut distinguitur à spirituali, inuoluitur pluralitas partium substantialem integralium, & in hoc probabiliter & communiter distinguitur à spirituali substantia, quæ indiuisibilis est, & non constans pluribus talibus partibus: sed absurdum est quod ille conceptus dependeat à quantitate ita, ut non possit intelligi aut esse, ut talis substantia, sine quantitate: ergo prius habet habere partes substantiales, quam exigere quantitatem. Patet secundo, quia certum est substantiam elephantis exigere maiorem quantitatem connaturaliter, quam substantia hominis, & substantiam hominis exigere maiorem quantitatem quam substantia muscæ exigit. Sed sane huius assignari nequit alia ratio, nisi quod exigit connaturaliter substantia elephantis plures partes substantiales quam exigit substantia hominis: ergo prius est substantiam habere plures partes substantiales quam exigere quantitatem talem vel talem.

18. Probat autem secundo idem principale antecedens, nimirum; quod substantia ex se habeat plures partes, quia in veriori sententia substantia manus distinguitur essentialiter à substantia oculi, & hanc distinctionem nequeunt habere à quantitate, quæ est eiusdem rationis in ipsis: ergo substantia habet ex se plures partes integrales, & non à quantitate. Deinde, certissimum est, quod substantia vnus partis aquæ distinguitur ita realiter à substantia alterius partis, ut vna possit manere altera destructa, & quod non habeant hoc à quantitate, quia sine quantitate posset conseruari vna sine altera, & vtrique separata à se inuicem, ut si pars vnus aquæ conseruaretur absque quantitate in Hibernia, & altera Roma, de possibilitate cuius casus non potest esse locus dubitandi: ergo ex se habet substantia plures partes.

Propter hoc argumentum concedit & bene Ioannes à S. Thoma, substantiam ex se habere partes plures entitativæ, quarum vna non sit altera, sed dicit tamen vltimus licet substantia ex se habeat plures entitates substantiales, ex quibus integratur, illas tamen entitates futuras confusas & absque vlllo ordine, nisi adueniet quantitas, quæ eatenus dici debet extendere partes substantia, quatenus facit, ut plures entitates substantiales, quas includit substantia corporea, habeant ordinem inter se, ita ut vna entitas alteri entitati, & altera alteri immediate coniungatur, & ita ut vna correspondeat vni parti loci, & altera alteri, si substantia illa ponatur in loco. Vnde habere partes extra partes, quod est proprium quantitatis secundum hunc authorem, est habere partes extra partes cum huiusmodi ordine absque confusione.

Sed contra hanc doctrinam facit primo, quod gratissime asserat hic author, substantiam, quæ exigit plures partes entitativæ distinctas, non exigere ipsas, cum ordine tam quoad se, quam quoad locum.

Deinde certum est, quod non à quantitate habeat homo, quod oculus non sit vnitus manui immediate, nec auris pedi; cum enim quantitas omnium partium hominis sit eiusdem rationis, non potest concipi quomodo faceret oculum potius vniri capiti quam manui: ergo substantia hominis exigit, partes suas cum ordine quodam inter se vniri independentem à quantitate. Deinde eo ipso quo sic exigit eas vniri, exigit etiam connaturaliter independentem à quantitate, ut, si substantia illa tota ponatur in loco, oculus correspondeat vni parti loci, & manus alteri, & consequenter exigit partes suas esse ordinatas etiam quoad locum absque confusione: quod magis patebit ex dicendis.

19. Probat autem tertio idem antecedens principale, nimirum quod substantia ex se habeat partes extra partes tam in ordine ad se, quam in ordine ad locum: quia, si à substantia hominis separaretur quantitas, ut bene fieri posset in instanti, non deberent partes eius confluere ad punctum, nec moueri vlllo modo localiter à loco, in quo erant antecederet: ergo haberet illa substantia ex se partes extra partes tam in ordine ad se quam in ordine ad locum.

Probat autem

Substantia
habet partes
extra partes
in ordine ad
se & locum.

Non est
propria ratio
formalis
quantitatis
habere partes
extra partes.

Probat antecedens, tum quia gratissime, & absque fundamento villo id diceretur, tum quia non esset porior ratio cur confluerent ad vnum punctum istius spatij, quam ad quodcumque aliud; nec necessariò deberet Deus determinare, ad quod punctum confluerent, nec esset assignabile vllum principium, à quo ille motus effectiue procederetur; tum tertio, quia aliàs daretur motus successiui in instanti, aut saltem vna pars moueretur ab vna parte spatij ad alteram partem distantem, non transeundo per medium, quod implicat fieri naturaliter; nam pars substantiæ manus correspondens huic parti loci, cui iam correspondet de facto, deberet transire ad aliquod vnum punctum, ad quod idem punctum deberet confluere pars substantiæ pedis, & sic vel manus vel pes deberet transire in illo instanti ad illud punctum, quod esset distans à parte loci, cui correspondet iam, non pertransito medio, vel eo pertransito in instanti.

20. Dices illum confluxum partium substantiæ ad punctum in illo casu fieri supernaturaliter, non naturaliter.

Contra primò, quia ex hac responsione sequitur quod saltem naturaliter non deberent confluere ad punctum, & consequenter quod naturaliter loquendo; deberent esse extra se inuicem, quod sufficit nobis.

Contra secundò, quia Deus non tenetur supernaturaliter concurrere ad talem confluxum, qui ad nihil profus deferuit; ergo posset non concurrere, & consequenter haberet substantia partes extra partes absque quantitate.

Dices Deum non teneri simpliciter ad illum confluxum, sed solum secundum quid, ex hypothesi prioris miraculi, hoc est separationis quantitatis.

Contra, quia nulla est ratio ob quam deberet, etiam conaturaliter ex suppositione talis separationis, concurrere ad illum confluxum. Deinde ille confluxus est realiter distinctus ab illa separatione, nec vnū ex illis est necessario connexum ex vilo capite cum altero; ergo Deus ex suppositione separationis non tenetur concurrere ad illum confluxum.

21. Ioannes à sancto Thoma respondet, quod separata quantitate à substantia hominis verbi gratia non confluerent omnes partes ad punctum nec in tempore, nec in instanti, sed tamen quod non haberet partes extra partes formaliter, nec vnam partem correspondentem vni parti loci, & aliam alteri, quia neque esset in loco, sed esset in vniuerso tanquam aliquid eius: Omnes enim huiusmodi imaginationes, inquit, tollendæ sunt, quia sequuntur quantitatem; quare illa substantia nec est distans, nec alicubi positiue, sed solum haberet existentiam suam sine loco, sicut res extra mundum, & Angelus non operas.

Hæc responsio, quamuis approbetur à quodam Scolista, putante propterea prædictum nostrum discursum nullius esse roboris, nullo modo satisfacit. Primò, quia supponit falsa principia, nimirum Angelum non esse in loco, nisi operetur, & quod esse in loco & habere partem correspondentem vni parti loci, & aliam alteri, sequatur solummodo quantitatem; quod nos hic negamus. Secundò & principalius, quia certum est, quod illa substantia hominis, quæ in hoc instanti existit in hoc loco, & non mouetur ab hoc loco localiter, si in alio instanti separaretur quantitas, sic ita indistans à corporibus in hac schola locatis, vt si oculus posset ipsam videre, oculi hominum hic existentium posset eam videre, & oculi eorum, qui essent in Hibernia, non posset ipsam videre. Deinde certum est, quod posset eadem substantia fieri ab illis ipsis oculis ita distans, & ita indistans ab oculis existentibus in Hibernia, vt hi posset eam ipsam videre, & illi non posset; ergo est in loco sufficienter ad propositum nostrum, siue sit in loco positiue, siue negatiue, quod nihil facit ad rem.

22. Confirmatur; quia certum est, quod Angelus posset intuitiue videre talem substantiam, & cognoscere ipsam vt distinctam ab alijs substantijs, & certum est, quod si ipse posset destruere partes illius, quod posset destruere vnam partem relictis alijs, & quod posset ostendere quā pars aeris, qui succederet quantitati destructæ, esset sine parte illa substantiæ ab Angelo corruptæ, seu destructæ.

Confirmatur secundò, quia destructa quantitate illius substantiæ, succederet ipsi aër, & aër ille esset penetratiue simul cum substantia, quæ peid dit quantitatem: Quæro tum, an cum vna parte istius aeris esset tota illa substantia penetrata, an solum pars ipsius: si tota: ergo admittitur confluxus partium ad vnam partem: si pars tantum: ergo admittitur pars extra partem cum correspondentia ad partes loci.

Contra tertio, quia tam verum est illam substantiam esse in loco, quam ipsam quantitatem: nec est vlla prius ratio, quæ probat quantitatem esse in loco positiue, quæ non probat illam substantiam esse in loco positiue: & sane qua ratione posset defendi quod illa substantia non esset in loco, eadem sustineri posset, quod nec quantitas etiam esset in loco positiue.

23. Confirmatur conclusio, & tota doctrina hæcenus proposita, quia nulla est ratio vnde colligatur quod substantia accipiat extensionem partium à quantitate potius, quam quantitas à substantia; nec vlla est ratio, vnde dicatur quod quantitas ex se habeat partes extensas, potius quam substantia: ergo non est dicendum quod habere partes extra partes sit potius de essentia quantitatis, quam de essentia substantiæ.

Dices id colligi ex eo, quod de facto repetitur quantitas cum partibus extra partes: vt in mysterio Eucharistiæ absque substantia.

Contra, quia si conseruaret Deus substantiam aquæ, verbi gratia absque quantitate, illa etiam haberet partes extra partes tam bene quam quantitas habet in illo mysterio: ergo ex hoc non colligitur quod ex se magis competat quantitati habere partes extra partes, quam substantiæ. Plura alia argumenta adducuntur pro nostra conclusione, quæ sibi obiciunt Complutenses, & quibus nullo modo satisfacit ipsi, nisi supponendo incertissima principia, vt facile erit ex dictis & dicendis colligere: quæ tamen argumenta breuitatis causa hic proponere omisi, contentus iam præmissis & solutione argumentorum, in quibus fundant se aduersarij.

14. Obiicies ex Ioanne à Sancto Thoma duo fundamenta, quibus ipsius, & Thomistarum opinio innititur secundum ipsum; primum est quod indiuiduatio rerum corporatarum sumatur à quantitate, tanquam à conditione requisita.

Verum hoc principium imprimis est falsum, vt patet ex dictis supra: deinde nihil facit ad propositum, quia ipse non potest dicere quod indiuiduatio rerum ita sumatur à quantitate, vt non haberent indiuiduationem, quamuis actu non haberent quantitatem. Certum est enim quod duo lapides, destructis quantitatibus, essent duo numero distincti lapides, vt ipsemet concedit, cum quo tamen tenet prædictum principium, quia dicit indiuiduationem ipsorum sumi non ab ordine actuali ad quantitatem, sed ab aptitudinali: ergo similiter duæ partes aquæ posset esse distinctæ & extra se absque quantitate, quamuis distinctio earum sumeretur à quantitate, quia non deberet sumi illa distinctio ab ordine actuali ad quantitatem, sed ab aptitudinali, qui ordo aptitudinalis posset esse absque eo quod quantitas actualiter inhaereat substantiæ.

25. Secundum fundamentum ipsius est, quod partes integrales ex propria sua ratione non possunt esse distinctæ & inconfusæ, nisi ab aliquo accidente, quia extensio partium in toto non est quæcumque vnio earum, sed vnio penes extremitates tantum: partes autem substantiæ non habent vniri secundum extremitates à seipsis, quandoquidem substantia non habeat extremitates: extremitates enim sunt indiuisibilia vt linea, superficies, & puncta, quæ non reperiuntur in substantia sine quantitate.

Respondeo, partes integrales substantiæ habere esse vnitas integraliter, eo modo quo partes quantitatis; vnde sic dicatur quod partes quantitatis vniantur seipsis absque accidente superaddito, similiter dicendum est de partibus substantiæ: & si partes quantitatis dicantur vniri per aliquos respectus, vt fortassis melius dicitur, idem concedendum erit de partibus integralibus substantiæ: Ad id autem quod dicitur, partes integrales debere vniri secundum

Partes substantiæ pos-
sunt vniri
ordine vn-
ius minus
quantitatis

extremities seu indiuisibilia, secundum satis communem sententiam, quæ negat etiam in ipsa quantitate indiuisibilia, id negatur. Quod si admittantur indiuisibilia in quantitate, possunt etiam admitti in substantia similia indiuisibilia ipsis conformia, punctum enim quantitatis debet subiectari in puncto substantiali, & linea quantitatis in linea substantiali.

Dices cum eodem autore: hinc sequeretur quod substantia ex se esset impenetrabilis, & sic quod nullus daretur effectus particularis, aut usus quantitatis.

Respondeo primo, potius me negaturum quantitatem esse accidens aliquod absolutum distinctum à substantia & qualitatibus, quam concessurum quod substantia ex se non haberet partes, quæ essent extra se inuicem.

Respondeo secundo negando sequelam, quia licet partes substantiæ vnirentur, mediantibus indiuisibilibus, adhuc possent penetrare se inuicem, sicut de facto partes quantitatis possunt de potentia absoluta penetrari, non obstante quod vniantur per indiuisibilia: neque in hoc est vlla prorsus difficultas.

26. *Obiicies secundo ex Complutensibus*: extensio illa partium substantiæ independentem à quantitate non est necessaria: ergo sola quantitas per se, & ex se habet talem extensionem. Consequentia est euidens, quia eatenus illa sola non haberet illam extensionem, quatenus etiam competere substantiæ. Probant antecedens, quia ideo esset ista extensio partium substantiæ necessaria, ut posset in se recipere quantitatem, quæ partes extensas habet, ne scilicet diuisibile extensio in indiuisibili extensio recipiatur: sed ad hoc non est necessaria illa extensio, sed sufficit capacitas substantiæ ad recipiendam quantitatem, alias inquit, si ad recipiendam extensionem quantitatis non sufficeret extensibilitas substantiæ, sed necessaria esset aliqua extensio actualis entitativa; similiter ubi circumscriptum deberet præsupponere aliud ubi entitativum, & ut anima reciperet intellectum, deberet præhabere alium intellectum.

Respondeo negando minorem: quemadmodum enim qualitates extensæ non possent recipi in quantitate, nisi hæc esset extensa entitativa, ita sane non posset quantitas extensa recipi in substantia, nisi hæc esset entitativa extensa. Ad probationem minoris nego sequelam: neque enim ad recipiendum vllum accidens debet subiectum præhabere aliud accidens simile; neque est vlla ratio aut experientia, cur ante ubi deberet esse aliud ubi, aut ante intellectum alius intellectus; neque id ab vilo nisi absurdissime aut diceretur, aut conciperetur, ut mirum mihi sit cur *Complutenses* vtantur istis exemplis, quæ prorsus nihil faciunt ad rem, nec vllam habent proportionem cum re hic controuersa.

Quantitas
non posset
extendere
substantiam
indiuisibi-
lem.

27. Itaque implicat contradictionem, quod quantitas posset extendere partes substantiæ, nisi substantia haberet plures partes extensibiles, quarum vna non esset altera, & propterea ad hoc ut recipiat quantitatem extendentem, debet necessario habere plures huiusmodi partes seu entitates; nec hoc potest cum vlla probabilitate negari: posset quidem quis imaginari quod substantia habens plures partes haberet ipsas ex se confusas antecederet ad quantitatem, & nõ esset necessarium quod intelligeretur habere illas extensas & inconfusas antecederet ad quantitatem: sed bene posset ista extensio earum provenire à quantitate adueniente ipsis, nec nos asserimus extensionem propterea debere competere ex se substantiæ, quasi non posset provenire à quantitate; sed dicimus imprimis nullam esse rationem, cur nõ haberet illam extensionem & inconfusionem partium ex se tam bene quam quantitas suam extensionem ex se habet: & dicimus vltimus necessarium esse naturaliter loquendo, quod habeat illam extensionem ex se in casu quo quantitas eius destrueretur in instanti: & per hoc ruit totaliter hæc obiectio Complutensium.

28. *Obiicies tertio*: Non potest ante quantitatem esse in substantia vlla compositio partium integralium etiam entitativarum: ergo illa compositio & consequenter extensio habetur à quantitate. Probatur antecedens, quia compositio partium integralium est accidentalis, quia non

est ex actu & potentia simpliciter: ergo nequit esse in substantia ante quantitatem, cum quantitas sit primum accidens substantiæ.

Confirmans: quia partes integrales etiam heterogeneæ in esse partium, & distinctio earum causatur ab accidentibus; ergo ablatis accidentibus non manebunt actu partes integrantes. Probatur antecedens, quia caput & manus solum de materiali significant substantiam; de formali vero talem vel talem figuram cum his & illis accidentibus. Similiter ossa non distinguuntur à carne in ratione substantiæ, sed penes durum & molle, quæ sunt accidentia: ergo ridiculum est dicere quod ablata quantitate & aliis accidentibus consequentibus daretur in substantia caput, manus &c.

Respondeo negando antecedens, & ad probationem distinguo antecedens: est compositio accidentalis, id est compositio partium, quæ non habent se per modum actus & potentie, concedo antecedens; est compositio accidentalis, prout talis dicitur compositio subiecti & accidentis in se subiecti, sicut est compositio panis, & albedinis, nego antecedens, & etiam consequentiam, quia optime possit esse compositio accidentalis, prout talis dicitur compositio seu unio rerum, quæ non habent se per modum actus & potentie per se antecederet ad omnem quantitatem, & etiam si quantitas esset possibilis: Imo posset esse compositio accidentalis, prout talis dicitur compositio ex subiecto & accidente inherente antecederet ad quantitatem, quia substantia hominis antecederet ad quantitatem, habet dissimilitudinem essentiali cum substantia Angeli & Leonis ex se independenter à quantitate: quæ dissimilitudo facit quod illa substantia compositio nem accidentalem in hoc sensu. Ex quo patet falsum esse quod dicunt Complutenses, nimirum quantitatem esse primum accidens quod aduenit substantiæ; nam illa relatio similitudinis prius ipsi aduenit. Verum quidem est secundum communior sententiam, quod ex accidentibus absolutis quantitas sit prius accidens, quod aduenire solet substantiæ materiali, & consequenter, quod nullum accidens absolutum præsupponatur ipsi; sed hoc non facit ad rem nisi ostendant quod compositio partium integralium sit compositio accidentalis, id est compositio indigens accidente absoluto: hoc autem non facile poterunt ostendere aduersarij.

29. Itaque si requiratur vllum accidens ad compositionem integram partium substantiæ, non erit aliud quam unio istarum partium inter se, quæ unio erit respectus, & consequenter poterit aduenire substantiæ ante quantitatem. Quod si illa unio esset accidens absolutum, tum negandum esset, quod quantitas esset primum accidens absolutum, quod adueniret substantiæ.

Quod confirmatur maxime in nostra sententia, qui dicimus unionem formæ substantialis & materie primæ esse accidens relatum independens per se essentialiter à quantitate: quod si ista unio materie & formæ esset quid absolutum & substantiale, similiter posset dici quod unio partium integralium substantiæ sit quid absolutum substantiale, & falsum esset quod sola, quæ habent se per modum actus & potentie per se vnirentur per unionem substantialem.

Si ergo dicatur quod unio quæ vniantur partes integrales substantiæ, sit substantialis intrinsece, falsum est quod debeat compositio partium integralium exigere quantitatem, aut aliquod aliud accidens; & falsum est, quod illa compositio sit accidentalis, id est exigens accidens prædicamentale; quod autem alio modo esset accidentalis, non facit ad rem. Si vero dicatur quod illa unio sit accidens absolutum, falsum est quod quantitas sit primum accidens absolutum, quod aduenit substantiæ; & consequenter quantum admittatur illa compositio esse accidentalis, id est exigens accidens, adhuc non sequitur, quod necessario exigat quantitatem. Si denique dicatur quod sit quid accidentale respectuum, poterit haberi sine quantitate, & consequenter illa compositio partium integralium bene poterit haberi absque quantitate. Quod autem possit haberi unio partium substantiæ integralium absque quantitate, qualescunq;

qualicumque sit illa unio, pater euidenter, quia si separaretur quantitas à substantia Oceani verbi gratia, non ideo illa pars Oceani, quæ correspondet Hiberniæ, esset discreta, aut discontinua à parte substantiali Oceani, quæ iam ipsi est continua: ergo esset ipsi continua, quia inter continuum & discontinuum non datur medium: ergo essent vnitæ illæ partes substantiales sine quantitate.

30. *Dices*: non haberent tunc rationem partium. *Contra*, quia hoc gratis dicitur, & deinde non facit ad rem; quia saltem habetur quod duæ illæ entitates substantiales, quæ habebant rationem partium, dum aderat, quantitas, sint continuæ & vnitæ, siue habeant rationem partium, siue non habeant, quod nobis sufficit.

Ad confirmationem respondeo primo negando antecedens cum sua probatione, quia caput non solum dicit materiam primam, sed formam substantialem diuersæ rationis à forma substantiali, quam dicit manus, ut suo loco monstrabimus: & sane multo magis ridiculum videtur quod non differant substantialiter substantiæ, cui accidentia tam dissimilia debentur, quam quod manerent cum substantia differentia sine quantitate: & eodem modo posset quis dicere quod bos & equus non distinguerentur substantialiter, sed penes accidentia, at id dici potest de carne, & ossibus.

Respondeo secundo distinguendo antecedens: in esse partium distincta rationis essentialis, trapseat antecedens; in esse partium substantialium eiusdem rationis, nego antecedens. Itaque supposito quod caput non includat nisi materiam & formam eiusdem rationis cum materia & forma manus, & quod solum habeat dissimilitudinem accidentalem sicut haberet homo niger & homo albus; verum sit quod dissimilitudo eorum proveniat formaliter ab accidentibus, & quod ablatis consequenter accidentibus non manerent cum illa dissimilitudine, sed cum omnimoda similitudine: tamen adhuc haberent distinctionem suam numeralem, neque enim essent identificatæ sibi realiter, & posset esse vel vnitas sibi, vel separata, prout placere Deo; unde illa distinctio entitativa eorum maneret, destructa quantitate, quod est mihi euidentius.

31. *Obiicies quare ex Alberto*: materia prima hominis, remota quantitate, vel est simplex, vel composita: si simplex, erit indivisibilis, quod est intentum: si composita vel prima compositione, vel secunda: non prima, quia hæc sit ex actu per se & potentia, materia autem non includit actum per se tanquam partem essentiali sui, cum sit pura potentia physica; non etiam secunda, quæ est ex subiecto & accidente, quia ubi non est prima compositio, repugnat esse secundum compositionem.

Confirmatur: si materia secundum se componeretur ex partibus, necessario ibi esset distinctio partium: sed hæc est impossibilis in materia, quia ubi est distinctio vnus ab alio, necessario interuenit aliquis actus, actus enim est qui distinguit, ex 7. *Met. text. 49.* materia autem, cum sit pura potentia, non habet actum.

Confirmatur secundo quia prius est esse quam maius esse: materia ex se non habet esse: ergo neque maius esse, & consequenter ex se non habet extensionem partium.

32. *Respondeo* materiam primam hominis, remota quantitate, esse simplicem, quantum ad compositionem essentiali physicam, & esse sic indivisibilem, id est quid, cui repugnat diuidi in partes physicas essentielles, quod etiam de ipsa verum est quando afficitur quantitate: non est autem simplex integraliter, sed composita eodem modo quoad partes integrales entitativas sine & cum quantitate. Quamuis autem hoc modo sit composita, non debet esse composita aut prima compositione, id est compositione ex actu & potentia per se physica; nec secunda compositione, id est compositione ex subiecto & accidente; sed erit composita compositione partium integralium, sicut ipsa quantitas dicitur ab aduersariis esse composita: quæ tamen non est composita nec prima nec secunda compositione in sensu præmissis, ut est euidentius. Vnde mirum est adduci hanc probationem ab aduersariis, & magis mira est probatio illa, quæ probant materiam non posse esse

compositam secunda compositione ex subiecto & accidente, quia non est composita prima compositione; nam certum est dari compositionem ex subiecto & accidente, ex Angelo verbi gratia, & intellectione, & ex hac quantitate & albedine absque prima compositione ex actu per se & potentia physica. Quod si intelligant compositionem primam esse illam, quæ est vel ex materia & forma, vel ex genere & differentia, tunc falsum est materiam primam non esse compositam prima compositione, includit enim genus & differentiam metaphysicam, quamuis sit pura potentia physica.

Addo, hanc rationem solum probare quod materia prima ex se non haberet partes, sed non probat quin compositum ex materia prima & forma substantiali haberet ex se partes integrantes, & quin esset compositum ex talibus partibus, quia esset etiam compositum prima compositione.

Et per hoc patet ad duas confirmationes, quæ non probant aliquid de tali composito: sed solum de materia prima cum tamen nobis sufficiat, illud compositum habere partes integrales extensas independentes à quantitate.

33. *Respondeo tamen* ulterius ad primam confirmationem, concedendo sequelam maioris, loquendo de distinctione numerica, & negando minorem; ad cuius probationem dico, quod distinctio omnis proveniat ab actu metaphysico, hoc est vel à differentia essentiali, vel individuali, & dico materiam primam correspondentem capiti habere differentiam individualement, quæ distinguitur à materia prima correspondente manui, alias non posset illa annihilari, hæc conservari, quod est absurdissimum. Habet etiam differentiam essentiali suam materia prima, quæ essentialiter distinguitur à forma substantiali, & accidentibus, & Angelis & Deo: quando autem dicitur quod sit pura potentia non includens actum, hoc debet intelligi de pura potentia physica, & actu physico, non de pura potentia metaphysica, & actu metaphysico, ut suo loco dicemus.

Addo, quod quamuis ex se materia non posset habere plures partes distinctas, posset tamen habere pluralitatem partium ex forma substantiali sine quantitate, quod sufficit nobis.

Ad secundam confirmationem etiam respondeo primo, quod quamuis materia non haberet neque esse, neque maius esse ex se, quod posset habere & esse & maius esse à forma substantiali sine quantitate, ut iam dixi de partibus.

34. *Respondeo secundo* negando minorem; ex se enim habet materia suum esse existentie tam bene quam forma; & maius vel minus esse iuxta partes tantas, vel tantas.

Obiiciunt quinto idem Complutenses: esse extensum quacumque extensione, sicut esse quale, est esse secundum quid: ergo sicut esse quale provenit substantiæ à forma accidentali, ita etiam & esse extensum quacumque extensione, & consequenter sicut ablata qualitate substantia non haberet esse quale, ita ablata quantitate non remaneret villo modo extensa. Probatur antecedens, quia illud est esse secundum quid respectu substantiæ, per quod non potest responderi ad questionem quid est ipsius substantiæ, vel quod non complet aut terminat eam intra limites substantiæ: sed esse extensum est huiusmodi; ergo. Probatur maior, quia in substantia nullum aliud datur esse simplex, nisi vel essentialiter, per quod responderetur ad questionem quid est; vel esse substantiæ & existentie, quæ sunt complementa & termini ipsius substantiæ. Probant minorem, quia querenti quid est homo, non responderetur, est extensus etiam entitativus, sed est animal vivens, &c. neque talis extensio est complementum aut terminus substantiæ in ratione substantiæ.

Confirmant primo, quia ridiculum esset distinguere quoddam esse quale entitativus, & quale qualificativus: ergo absurdum est etiam dicere quod detur aliquid extensum entitativus, & aliud extensum quantitativus.

Confirmant secundo, quia ex opposita sententia: hoc est nostra

nostra, sequitur nullum dari quantum per accidens; si enim admittitur in substantia extensio partium entitativa, pariter admittenda erit talis extensio in qualitatibus subiectatis in quantitate, ut in albedine, colore, &c. quæ omnia absurda sunt, & aliena à schola Aristotelica: ergo substantia ex se, seclusa quantitate, nullam habet propriam extensionem.

35. *Respondeo primo* negando secundam consequentiam, quia posset provenire ab alio accidente quam à quantitate: & sane ita dicendum est in nostra sententia, quod esse extensum proveniat ab vnione partium integralium, quæ est accidens respectuum independens à quantitate, tanquam à conditione sine qua non, quemadmodum esse compositum physice provenit ab vnione materie & forme, tanquam à tali conditione, quæ vnio materie & forme est accidens, ut dicemus suo loco.

Respondeo secundo, quod esse extensum, id est includere partes integrales, quæ connaturaliter possunt esse extra se inuicem, non sit esse secundum quid, sed esse simpliciter substantiæ corporeæ ut sic, prout hæc opponitur substantiæ spirituali, & prædicatur de ipsa in quid, sicut prædicatur de ipsa corpus, quia idem est corpus ut sic, ac substantia includens huiusmodi partes, maxime in sententia aduersariorum, & omnium, qui dicunt substantias spirituales esse indiuisibiles, unde falsa est minoris probatio.

Respondeo tertio distinguendo maiorem: est esse secundum quid, id est esse non prædicabile in quid neque per modum substantiæ aut existentiæ, transeat maior, est esse secundum quid, id est esse proveniens à solo accidente, nego maiorem; neque in hoc sensu probatur ab aduersariis, in quo tamen sensu deberent illam probare.

36. *Addo ad hæc*, male dici ab ipsis quod omne illud esse sit secundum quid respectu substantiæ, quod non prædicatur de ipsa in quid, neque ut substantia, neque ut existentia, quia rationalitas non est esse secundum quid hominis, cum sit principium constitutum essentiali ipsius, & tamen non prædicatur in quid, nec de homine, nec de indiuiduis, neque etiam ut existentia aut substantia. Rursus esse animæ non est esse secundum quid hominis, & tamen non prædicatur de homine in quid, neque ut existentia aut substantia. Et hinc ulterius infero quod quamuis extensio partium non posset prædicari de substantia in quid, non inde sequeretur quod esse extensum esset esse secundum quid hominis. Quantum autem ad rei veritatem, quod homo habeat partes integrantes tot vel tales, est ipsi prædicatum accidentale, id est non essentiali ipsi quia homo maneret enim conceptus hominis sine manu eius, & in hoc sensu potest dici quod habere tot partes sit esse secundum quid ipsi; sed inde non sequitur quod proveniret à quantitate, aut ab ullo alio accidente tanquam à sola causâ formali. Si autem per esse simpliciter non intelligitur solū esse quod est de constitutione essentiali physica, aut metaphysica, sed etiam quodcumque esse partium substantialium rei, tum esse extensum erit de esse simpliciter hominis, siue prædicetur in quid, siue non, neque in hoc potest esse alia quaestio quam de nomine.

37. *Ad primam confirmationem* concedo antecedens, quia nulla est ratio aut experientia, unde colligitur dari esse quale entitatiue distinctum ab esse quale quod habetur à quantitate; nego autem consequentiam, quia sunt virgultissima fundamenta asserendi partes extensis entitatiue independentes à partibus extensis quantitativis; unde hoc debet asseri, licet illud primum non asseratur.

Ad secundam confirmationem nego sequelam, concedo tamen quod qualitates corporeæ subiectatæ in quantitate habeant partes extensas entitatiue independentes à quantitate, quemadmodum substantia habet, nec hoc est ullo modo absurdum aut alienum à schola Aristotelica, neque inde sequitur quod non darentur quæta per accidens, quia & substantia affecta quantitate est taliter quanta, & etiam accidentia subiecta in quantitate; nec idem est esse quantum quantitate huius prædicamenti, ac habere extensionem partium quaecumque, ut ipsi supponunt.

CONCLUSIO V.

38. *Ratio formalis quantitatis non bene explicatur dicendo, quod sit illud quod reddit impenetrabile naturaliter, id est in quo est, cum alio eiusdem speciei.* Hæc est contra *Arriagam disp. 5. Met. num. 14.*

Quantitas non est id quod facit impenetrabile cum alio eiusdem speciei.

Probat, quia quantitas non solum habet reddere impenetrabile id, in quo est cum alio eiusdem speciei, sed cum alio diuersæ speciei; nec enim homo, in quo est quantitas, est impenetrabilis magis cum alio homine quam ligno & lapide. Et si loquatur *Arriaga* de subiecto immediato quantitatis supponendo illud esse materiam primam, adhuc non valet explicatio, quia si darentur materiæ primæ diuersæ speciei, ut multi tenent de materia sublunarium & celestium, adhuc essent impenetrabiles naturaliter à quantitate. Rursus si daretur albedo cum quantitate identificata extra subiectum; & dulcedo cum alia, ut probabile reputat *Arriaga*, expellerent se mutuo, nisi vniuerentur physice non minus, quam de facto expellunt se mutuo homo, & equus: ergo quantitas non expellit solum ea, quæ sunt eiusdem rationis.

CONCLUSIO VLTIMA.

39. *Ratio formalis quantitatis consistit in illa extensione partium, ad quam sequitur aptitudo & exigentia connaturalis expellendi se inuicem & alias res ab eodem loco, quæ aptitudo vocatur communiter impenetrabilitas naturalis.* Hæc est communior apud Scotistas & recentiores. *Probat* primo, quia certum est omnem quantitatem habere hanc extensionem, & nihil aliud habere eam nisi quantitatem, vel rationem quantitatis. Deinde nulla alia ratio formalis convenientius potest attribui quantitati quam huiusmodi ratio.

In quam extensionem consistit ratio formalis quantitatis.

Confirmatur, quia ideo quantitas habet posse diuidi naturaliter per interpositionem corporis, quia non potest compati connaturaliter cum corporibus, in quibus non subiectatur; & ideo habet aptitudinem occupandi locum circumscriptiue, quia habet hanc extensionem partium, ad quam sequitur aptitudo expellendi se inuicem & alia ab eodem spatio: ergo illa extensio est ratio formalis ipsius.

Confirmatur secundo, quia debet habere aliquam rationem formalem sibi peculiarem: ergo cum nulla potius attribui debet, quam hæc extensio, debet dici quod hæc sit ratio formalis propria ipsius.

40. *Obiicies primo*: substantia habet partes, quæ expellunt connaturaliter se inuicem ab eodem loco, & etiam alias substantias, & idem est de albedine aliisque qualitatibus: ergo illa extensio partium non est propria quantitati.

Respondeo distinguendo antecedens: quæ se expellunt ratione sui, nego antecedens ratione quantitatis, concedo antecedens, & nego consequentiam, quia illa extensio partium, quæ se expellunt connaturaliter ab eodem spatio ratione sui, est propria quantitati, & nulli alij conuenit nisi ratione quantitatis.

41. *Obiicies secundo*: Quantitas non expellit ab eodem loco substantiam, quam afficit, nec qualitates in se subiectatas, nec etiam substantias spirituales aut corpora gloriosa, etiam connaturaliter: ergo male dicitur quod ratio formalis ipsius consistat in extensione partium, ad quam sequitur connaturaliter aptitudo ad expellendas alias res ab eodem spatio.

Respondent aliqui distinguendo consequens: ad expellendas alias affectas quantitate, concedunt. Unde explicant naturam quantitatis per ordinem ad expulsionem aliarum rerum affectarum quantitate.

Sed hæc explicatio non placet, quia numquam bene explicatur natura vilius rei per ordinem ad seipsam, aut aliquid eiusdem rationis cum seipsa formaliter; ergo non bene explicatur natura quantitatis per ordinem ad expellendum aliam quantitatem, aut rem affectam alia quantitate.

Respondeo ergo aliter distinguendo consequens alio modo: ad expellendas alias res omnes, concedo antecedens; nec

nec sic explicauimus naturam quantitatis in conclusione: expellendas alias aliquas res, nego antecedens. Itaque id, ratione cuius substantiæ aliquæ & qualitates expellunt se inuicem ab eodem loco, est quantitas, & consequenter natura quantitatis bene explicatur per ordinem ad hoc.

44. *Obiicit tertio:* Quantitas potest compati in eodem spatio cum quibuscumque aliis rebus, ut patet in quantitate corporis gloriosi, quæ est penetrabilis cum quacumque re, & partes eiusdem quantitatis possunt compati simul in eodem spatio, ut patet in quantitate Christi sub speciebus Eucharisticis: ergo male dicitur quod ratio formalis ipsius consistat in impenetrabilitate radicali; seu in extensione partium, ad quam sequitur aptitudo expellendi se inuicem & alias res aliquas ab eodem spatio.

Respondeo distinguendo antecedens: potest naturaliter, nego antecedens; supernaturaliter, concedo antecedens, & similiter distinguo consequens: ad quam sequitur talis aptitudo, ut nullo modo possit compati cum aliis omnibus rebus, concedo consequentiam: ad quam sequitur aptitudo connaturaliter alias aliquas res expellendi ab eodem loco seu spatio, nego consequentiam.

Dices: penetrabilitas est proprietas opposita impenetrabilitati, & competens rebus essentialiter distinctis à quantitate, ut rebus spiritualibus: ergo non potest competere quantitati, si impenetrabilitas sit proprietas illius.

Confirmatur: quia penetratio est actus proprius competens penetrabilitati: ergo nequit competere quantitati, quæ habet proprietatem oppositam, nimirum impenetrabilitatem.

45. *Respondeo* penetrabilitatem ut sic non esse proprietatem quarto modo rerum spiritualium & distinctarum essentialiter à quantitate, sed penetrabilitatem naturalem: hæc autem penetrabilitas non competit quantitati, cui proprium quarto modo est, non impenetrabilitas quomodocumque, sed impenetrabilitas connaturalis.

Iuxta hæc respondeo penetrationem, ut sic, non esse actum proprium penetrabilitatis incompatibilis cum impenetrabilitate, sed penetrationem naturalem, hæc autem non cōuenit quantitati: penetratio autem supernaturalis, quæ continere potest quantitati, non est actus proprius penetrabilitatis naturalis, quæ sola est incompatibilis eū quantitate: sed penetrabilitatis supernaturalis, quæ cum impenetrabilitate naturali est compatibilis in eadem re: neque enim est inconueniens quod eadem res sit penetrabilis supernaturaliter, & impenetrabilis naturaliter, sicut non est inconueniens quod idem corpus habeat inepitundinem naturalem ad essendum in multis locis simul, & aptitudinem ad essendum in illis simul supernaturaliter.

Dices: nec rugitus, nec rugibilitas potest vlla ratione competere homini, cui proprietas quarto modo est risibilitas: ergo nec penetratio, nec penetrabilitas potest vlllo modo competere quantitati, cui proprietas est impenetrabilitas.

Respondeo negando consequentiam, quia penetratio supernaturalis, & aptitudo ad penetrandum supernaturaliter non opponitur impenetrabilitati naturali, quæ est proprietas quantitatis, sicut rugitus & rugibilitas opponuntur risibilitati, ut supponitur. Quod si supponatur rugitus & rugibilitatem supernaturalem non opponi risibilitati hominis, tum dicendum est hominem posse supernaturaliter rugire, & habere aptitudinem seu potentiam ut possit rugire supernaturaliter, sicut habet quantitas ut possit penetrare.

QVÆSTIO III.

Utrum quantitas sit quid realiter distinctum à substantia.

46. *Prima sententia est* Nominalium tenentium non esse accidens aliquod distinctum realiter à substantia quanta aut accidentibus quantis. Ita Occamus in 4. dist. 4. quodl. 4. quæst. 29. & in tractatu de corpore Christi cap. 17. Gabriel num. 2. dist. 10. Aureolus apud Capreolum 2. dist. 18. art. 2. & hanc sententiam putat probabiliorem Arriaga diffini. 5. Met. n. 10. Ex modo autem quo

probant hi authores hanc sententiam, videntur mihi capere quantitatem pro extensione partium, tam in ordine ad se, quam in ordine ad locum, sic ut vna pars petat connaturaliter esse correspondens parti loci, & alia alteri. Supposita autem hac acceptione quantitatis, non possent habere nobiscum, nec cum recentioribus in hac re controuersiam, qui admissimus quæstione præcedenti substantiam corpoream ex se habere huiusmodi extensionem independentem ab omni accidente absoluto à se distincto: & idem etiam dicendum est de qualitatibus, nec hoc indiget alia probatione, quam qua vñ sumus eo loci. Itaque ut hæc sententia Nominalium sit diuersa à nostra sententia, oportet ut sic intelligatur, quod substantia ex se ipsa habeat talem extensionem, ad quam sequitur aptitudo expellendi alia ab eodem spatio, & quod non detur aliquod accidens distinctum realiter ab ipsa, quæ per se habet talem extensionem, & ratione cuius competit aliis rebus eam habere. Quo sensu ipsi etiam intelligendi sunt, dum absolute dicunt non dari quantitatem aliquam distinctam realiter à substantia.

Secunda sententia communissima aliorum Doctorum est extreme opposita, asserens dari quantitatem distinctam realiter à substantia, Ita Doctor in 4. dist. 12. quæst. 2. cum omnibus Scoticis, D. Thomas 3. par. quæst. 77. cum suis, quos recentiores communiter sequuntur, ut Suarez diffini. 40. Met. sect. 1. & Auerſa quæst. 2. 2. Philosophia, sect. 1.

CONCLUSIO.

47. *Hæc secunda sententia vera est.* Probat Auerſa hanc conclusionem, quia bene potest concipi quantitatem esse accidens peculiare realiter distinctum à substantia, & ratio substantiæ corporeæ concipi potest per modum exigentis quantitatem, tamquam accidens realiter distinctum, sed sibi connaturale; Bene ergo, inquit, intelligi potest & debet quantitas, ut quid distinctum realiter à substantia & aliis accidentibus, Sed hæc probatio nihil concludit: neganda est enim consequentia pro secunda parte; nam quamuis posset sic concipi, non debet tamen, imo potius debet concipi per modum indistincti à substantia, nisi addit aliqua alia ratio, quia potest etiam concipi ut indistincta; & vniuersaliter non sunt multiplicanda entia sine necessitate, nec est sufficiens necessitas ad distinguendam realiter quantitatem à substantia, quod possit concipi ut sic distincta.

Probat secundo efficaciter suo iudicio experientia, quæ constat quantitates expellere se inuicem naturaliter: ergo dantur quantitates sic se expellentes. Verum hæc probatio non urget dari quantitatem distinctam realiter à substantia, nec satis notum est, ut ipse subiungit, impenetrabilitatem non competere rebus ratione substantiæ, aut si notum est, non certe ex terminis; nec ex hac, aut prior ratione quam ipse adducit, id constat.

48. *Probat* ergo aliter primo, quia datur aliquid distinctum realiter à substantia, ratione cuius partes substantiæ sunt impenetrabiles inter se & cū aliis rebus, & etiam partes qualitarum materialium substantiæ, ut albedinis, caloris, &c. sed illud est quantitas: ergo quantitas distinguitur realiter à substantia. Minor & cōsequentia supponuntur certa ab aduersariis, qui propterea negant substantiam distingui realiter à quantitate, quia ex se ipsa haberet huiusmodi extensionem impenetrabilem. Probat maior, quia ab eodem principio habent partes substantiæ & partes qualitarum ipsi competentium extensionem impenetrabilem: nec enim est dicendum, quod substantia habeat ex se impenetrabilitatem, & qualitates etiam à se habeant impenetrabilitatem: tum quia alias non possent esse in eodem loco substantia, & illæ qualitates; nam quæ habent diuersam impenetrabilitatem, non possent esse in eodem loco: tum etiam quia sufficeret quod vel substantia haberet ex se impenetrabilitatem vel accidentia; nec est necesse quod & substantia & qualitates habeant ex se impenetrabilitatem: ergo ab eodem habent & qualitates & substantia, cui inhærent, impenetrabilitatem: sed illud, à quo partes qualitatibus habent esse impenetrabiles, est aliquid

Quantitas
distincta
realiter
à sub-
stantia.

aliquid distinctum à substantia: ergo illud, à quo habent partes substantiæ impenetrabilitatem, est aliquid distinctum realiter à substantia. Probatur minor huius discursus ex mysterio Eucharistiæ, in quo accidentia sine substantia habent impenetrabilitatem: ergo illud à quo habent impenetrabilitatem, est distinctum realiter à substantia.

49. *Nominales dicunt*, accidentia illa esse quidem impenetrabilia, sed non à quantitate substantiæ, quæ est destructa cum substantia, sed à quantitate propria ipsorummet.

Contra primò, secundum Theologos communiter ipsa quantitas panis manet post consecrationem: ergo absque ratione valde evidenti non debet id negari.

Contra secundò, quia, ut supra dixi, ab eodem habent qualitates & substantia, in quibus subsistantur, impenetrabilitatem: ergo quantitas, quæ est ibi, est quantitas substantiæ, hoc est illud à quo substantia habet impenetrabilitatem.

Contra tertio: si qualitates illæ haberent propriam quantitatem distinctam à quantitate substantiæ, ut supponunt Nominales, quilibet ex illis haberet suam propriam quantitatem, & sic non essent compatibles in eodem loco, quia quæ habent diversam quantitatem, non possunt poni naturaliter in eodem loco.

Confirmatur hoc, quia si qualitates diversæ, habentes diversam quantitatem, possent poni naturaliter in eodem loco, duæ hostiæ consecratæ naturaliter possent se penetrare, quia ex hoc non sequeretur aliud, quam quod ponerentur diversæ qualitates habentes diversas quantitates in eodem loco, quod secundum illam doctrinam non esset inconueniens.

50. *Confirmatur secundò* tota hæc probatio, & impugnatio responsionis præmissæ, quia illud, quod est principium impenetrabilitatis hostiæ consecratæ, non est vlla qualitas vna ex qualitatibus, quæ sunt in speciebus Eucharisticis, quia, sublata quacumque ex illis, adhuc hostia esset impenetrabilis; nec aggregatum ex omnibus illis, quia separata vna non esset illud aggregatum, & tamen adhuc hostia esset impenetrabilis, nec aggregatum ex vlllo numero eorum, quia quocumque assignato, si tolleretur vlla qualitas ex illis, non esset illud aggregatum, & tamen hostia esset impenetrabilis: ergo signum est quod principium istius impenetrabilitatis sit aliquid distinctum ab omnibus illis qualitatibus. Sed hoc supposito sequitur conclusio, quia sequitur quod quantitas illarum qualitarum distinguatur realiter ab illis: & hoc supposito rationabilius dicitur, quod eadem quantitas, quæ facit illas qualitates impenetrabiles, faciat etiam substantiam impenetrabilem, & consequenter quod sit quantitas substantiæ.

51. *Arriagnum. 4. dicit* accidentia illa esse impenetrabilia, non ob quantitatem, sed ob vlicationes materiæ, quæ nequeunt esse connaturaliter cum vlicationibus alterius materiæ, quæ vlicationes, cum sint accidentia absoluta in ipsius sententia, & non modi, debent manere ibi.

Contra: si ab vlicationibus haberent illa accidentia impenetrabilitatem, illæmet vlicationes essent quantitas, & cum sint distinctæ, & quidem formæ absolutæ in sententia ipsius, essent quantitas, & sic daretur quantitas distincta à substantia, quod est intentum nostrum. Nec valeret dicere quod quantitas non consistat in illis vlicationibus, sed in illo quod exigit ipsas; quia hoc gratissime dicitur, & reducit rem hanc ad questionem de nomine: neque enim nos aliud volumus, quam quod detur aliqua forma absoluta distincta à substantia, à qua habet esse impenetrabilis, & si vocaretur quantitas illud, quod exigit talem formam, concederemus libenter substantiam esse quantitatem.

Contra secundò, quia præterquam quod falsum sit vlicationem esse formam absolutam, aut eam posse esse absque suo subiecto; quamvis etiam possent, non magis deberent accidentia illa ab vlicationibus materiæ esse impenetrabilia, quam ab vlicationibus propriis: ergo non deberent poni vlicationes materiæ in illis: nec verum

est quod omnia accidentia substantiæ debent poni in Eucharistia, sed solum accidentia sensibilia, & quæ cum ipsis habent connexionem.

52. *Respondet idem auctor secundò*, accidentia illa non habere impenetrabilitatem ex se, sed conservari tamen à Deo miraculose absque penetratione non minus, quam si essent impenetrabilia, ne pateat Eucharistiæ mysterium.

Contra, quia hoc esset recurrere ad miraculum sine necessitate, aut exigentia aliqua ex parte creaturæ: & sane mirum est quod Deus tam sollicitè velleret, etiam adhibito miraculo non exacto à modo naturali agendi causarum naturalium, occultare nobis mysterium Eucharistiæ.

Confirmatur, quia esset satis absconditum, quamvis non adhiberetur, hoc miraculum; nam licet fieret penetratio, adhuc posset esse substantia panis, & non esse ibi corpus Christi: ergo miraculum non deberet fieri ad hunc finem.

53. *Probatur secundò conclusio*, quia in Eucharistia est aliquid subiectum commune omnium qualitarum, in quo recipiuntur, neque enim vna qualitas subsistatur in alia, cum non sit vlla ratio, cur vna alteram potius quam altera ipsam subsisteret, neque omnes debent esse absque aliquo subiecto proximo: ergo datur aliquid aliud, quod subsisteret illas: sed illud est quantitas, & quid distinctum realiter ab ipsis, & à substantia destructa: ergo quantitas distinguitur realiter à qualitatibus & substantia. In hac probatione non est alia difficultas, quam ut probetur quod omnes qualitates non sint absque subiecto aliquo: hoc autem probatur, quia agens naturale potest naturaliter producere calorem, verbi gratia in Eucharistia, ut patet experientia: sed non potest ipsum producere absque subiecto, in quo reciperetur, quia alias crearet, quandoquidem produceret formam absque dependentia à causa materiali, hoc est à subiecto, in quo reciperetur: ergo datur ibi subiectum caloris: sed illud ipsum subiectum, in quo producit calor, debet dici esse subiectum aliarum qualitarum: ergo alia qualitates non sunt absque subiecto.

54. *Dices*: agens naturale atque potest naturaliter producere calorem sine subiecto ac formam substantialem; sed ignis potest producere in Eucharistia formam ignis, ut patet experientia, & non est ibi aliquid subiectum, in quo produceret formam ignis, cum nihil substantiale, nec materia nec forma, sit sub illis speciebus, in quo produceretur: ergo similiter potest producere formam caloris, quamvis non sit ibi subiectum, in quo illud producat.

Respondet distinguendo minorem pro secunda parte. non est ibi subiectum, in quo produceretur forma ignis ante illud instans in quo producit, concedo; in illo instanti, nego; & similiter distinguo consequens. Itaque in illo instanti in quo producit forma ignis, aut quacumque alia forma substantialis à causa secunda vlla sub illis speciebus, aut ex illis, Deus ipse producit in loco, in quo debet illa forma produci, materiam primam, vel eandem, quæ prius erat destructa, vel aliam aliquam, & in ipsa, quamvis non præexistat tempore, agens naturale producit illam formam; unde manet quod agens naturale non producat nec formam substantialem, nec accidentalem absque subiecto, ex cuius potentia educatur.

Instabis: ergo saltem quemadmodum non præexistit formæ substantialis productioni materia, sed producebatur à Deo in eodem instanti, similiter posset dici quod non præexistit productioni caloris aliquid subiectum, sed quod producat subiectum in eodem instanti, in quo calor producit.

55. *Respondet primò*, hoc ipsum sufficere ad probandum conclusionem, quia illud subiectum quod tum producit, non est substantia, alias, quoties calefieret leuitet hostia, esset sub illis speciebus alia substantia, quam substantia corporis Christi; & hæc consequenter deberet esse sub illis; quo nihil absurdius. Neque est qualitas vlla, quia ut supra dixi, vna qualitas non subsistat aliam: ergo debet esse aliquid aliud absolutum quid: sed nihil tale potest assignari, quod non sit quantitas: ergo datur quantitas distincta realiter

realiter à substantia, & qualitatibus, quod est intentum conclusionis.

Respondeo secundo, negando sequelam, quia non est vlla necessitas recurrendi ad noui subiecti productionem quando producit calor, potest enim dici, quod illud subiectum, in quo producit, fuerit productum ante, quandoquidem sit accidens: sed est necessitas recurrendi ad subiecti noui productionem, quando producit formam substantialem, quia ex fide habemus non fuisse antecesser sub speciebus subiectum substantiale, quod solum potest sufficere ad producendam formam substantialem: ergo idem in utroque casu non debet dici.

56. Ex hac autem doctrina maxime confirmatur communis sententia tenens, quod quantitas sit subiectum immediatum qualitarum corporearum, quam amplectitur S. Thomas 3. par. qu. 77. Scotus in 4. dist. 12. Suarez. disp. 14. Met. contra Huradum disp. 6. Physica subsect. 1. & Auersem 9. 21. Philosophia sect. 6. Confirmatur inquam illa sententia ex iam dictis, quia ex suppositione, quod detur quantitas distincta realiter à substantia, & qualitatibus, melius asseritur, quod sit subiectum immediatum qualitarum corporearum, quam quod non sit, quia in illo modo dicendi non est vlla inconuenientia: tum & præcipue quia id dicendo saluatur quomodo possint species Eucharisticæ calefieri ab agente naturali sine nouo miraculo, quo Deus suppleret defectum subiecti; nunquam autem debemus recurrere ad miraculum sine necessitate.

Dices cum Auerse, illas species condensari posse & rarefieri per accessum & recessum quantitatis, & hoc mediante actione causarum naturalium, quæ tamen actio sit absque subiecto, quandoquidem quantitas producta in illis per rarefactionem non subiectetur in alia quantitate, nec in qualitatibus, & quandoquidem non sit ibi substantia, in qua producatur: ergo similiter posset fieri calefactio absque subiecto per agens naturale.

57. *Respondeo primo*, etiam si totum concederetur, nihil facere ad propositum, quia aliud est, quod posset illa calefactio fieri absque subiecto, aliud est quod ita fiat. Hoc secundum nos negamus, quia quandoquidem posset saluari absque tali miraculoso agendi modo, præstat id facere, quam recurrere ad miraculum. Quod si illæ alie actiones condensationis & rarefactionis nequeant saluari absque miraculo, sicut nequit saluari actio productiua substantiæ, tum in illis actionibus recurrendum est ad miraculum, sed non in calefactione; & disparitas erit manifesta, quod hæc saluari possit absque miraculo, illæ non possint.

Respondeo secundo, iuxta satis communem Thomistarum, ac recentiorum sententiam, condensationem, & rarefactionem fieri per productionem, aut deperditionem modi quantitativi absque productione nouæ quantitatis, aut deperditione; & ille modus non exigit aliud subiectum præter quantitatem præexistentem; vnde non sequitur in condensatione aut rarefactione recurrendum esse ad miraculosum modum agendi, & sic euanesce hæc replica *Auerse*.

Respondeo tertio, condensationem & rarefactionem secundum plures Scotistas & alios fieri per egressum & ingressum corpusculorum substantialium absque productione, aut perditione quantitatis, aut modi quantitativi, quæ essent absque subiecto, & sic etiam posset fieri condensatio & rarefactio in speciebus Eucharisticis absque recurso ad miraculum; vnde à primo ad vltimum patet hæc replicam *Auerse* in nulla sententia facere ad rem.

58. *Idem author quæstione vigesima secunda sequenti sectione secunda*, longo discursu conatur suadere, quod melius sit ponere qualitates immediate in substantia, quam in quantitate: sed nihil concludit, nisi in sententia ipsorum, qui tenent corpus Christi sub speciebus Eucharisticis habere qualitates absque quantitate; in eorum autem sententia qualitates sine dubio collocandæ essent immediate in substantia, & non in quantitate. Sed hoc nihil facit ad nos, qui ponimus quantitatem Christi manere sub speciebus illis.

Addo ad hæc, non bene colligi qualitates esse subiectas in quantitate ex eo, quod sint impenetrabiles, quia hoc possent habere per hoc, quod subiectarentur immediate in substantia quantæ, quemadmodum habent animæ vegetatiuæ & sensitivæ; nec etiam id colligitur ex eo, quod non recipiantur in substantia, nisi sit prius affecta quantitate, propter idem exemplum de illis animabus, quæ non recipiuntur, nisi in corpore organico quanto, & tamen non recipiuntur immediate in quantitate secundum omnes.

59. *Fundamentum aduersariorum* contra hanc conclusionem est, quod substantia ex se habeat partes extensas antecesser, & independentes à quantitate, quia aliàs non posset recipere quantitatem, nec extendi per illam: ergo non debet assignari aliqua quantitas ab ipsa realiter distincta, à qua habeat hanc extensionem: sed ideo requiritur quantitas distincta, vt tribuat illi extensionem: ergo non est ponenda quantitas distincta.

Hoc argumentum solum habet locum contra illos Thomistas, qui assignant pro effectu formali quantitatis extendere partes substantiæ, vel actu vel apertitudine. Contra nos autem nihil urget. *Vnde respondeo* facile negando subsumptum: neque enim ideo requirimus quantitatem, vt extendat partes substantiæ, sed vt reddat illas impenetrabiles, & vt subiectet immediate qualitates; substantia autem licet ex se habeat extensionem partium, non tamen habet ex se talem extensionem earum, ad quam sequitur naturalis impenetrabilitas, seu expulsio aliquarum rerum ab eodem loco, nisi à quantitate, nec habet etiam immediate subiectare qualitates absolutas corporeas.

60. *Melius fundamentum* pro his authoribus esset hic sequens discursus: Quantitas non habet præcise & formaliter ex sua entitate absoluta habere partes suas extra se inuicem cum proportionem ad partes loci in quo poneretur, vt patet in quantitate corporis Christi, quæ sub speciebus Eucharisticis non habet partes sic extensas: nec etiam habet à sua entitate absoluta præcise, & formaliter expellere alia ab eodem loco, vt patet de quantitate corporis gloriosi, & quæcumque alia quæ supernaturaliter posset esse penetratiue in eodem loco: ergo debet ipsi superuenire aliquid vltra entitatem suam absolutam, ratione cuius formaliter habeat partes extra partes, & expellat alia ab eodem loco, & consequenter ista extensio impenetrabilis potius debet refundi in illud alterum, quam in ipsammet quantitatem, formaliter & præcise loquendo: sed illud aliud non est aliquid absolutum, quia non potest assignari quale absolutum sit, cum non possit dici esse qualitas, nec quantitas: ergo est aliquid respectuum. Tunc sic: sed illud respectuum posset aequè facere partes substantiæ extensas & impenetrabiles, ac partes quantitatis absolute: ergo frustra ponitur quantitas, quæ sit aliquid absolutum.

Confirmatur: ex impenetrabilitate, quam habet substantia, & accidentia separata à substantia, colligitur dari quantitatem absolutam, à qua proueniat formaliter illa impenetrabilitas; sed ista impenetrabilitas posset prouenire à respectibus aliquibus, vel ab aliquo distincto à quantitate absoluta, sicut impenetrabilitas ipsiusmet formæ absolute, quæ dicitur: quantitas, prouenit ab aliquo alio distincto: ergo non bene colligitur ex illa impenetrabilitate aliqua forma absoluta, ex qua formaliter proueniat.

Confirmatur secundo, præcipue contra Thomistas, quia certum est extensionem partium in ordine ad se, ita scilicet, vt vna vnatur immediate vni & nõ alteri, altera huic & non illi, verbi gratia caput collo, collum humeris, his manus &c. prouenire ab ipsis vnionibus, quæ sunt formaliter respectus, ita, vt si variarentur vniones, variaretur extensio partium, & fieret alia. *Deinde* quod partes sint extra se inuicem in ordine ad locum sic, vt si ponantur in loco, debeant habere talem proportionem partium cum partibus loci, vt vna corresponsdeat vni & alia alteri, videtur prouenire similiter ab aliquibus respectibus distantia aliquarum partium ab aliis: ergo ad neutram extensionem partium substantiæ, aut qualitarum requiritur aliqua

Quantitas
est subie-
ctum qua-
litarum.

forma

forma absoluta, sed sufficere possent tales uniones & tales distantia partium à se inuicem.

Quomodo
dicitur pos-
se, quod
quantitas
non distin-
guatur à
substantia.

61. Hæc sane mihi semper difficilem reddebant sententiam nostram & communem, & probabilitatem suadebat sententia negantis, quod daretur aliqua quantitas distincta realiter à substantia & accidentibus, quæ esset forma absoluta, & cuius munus esset extendere partes substantiæ & accidentium cum impenetrabilitate; & quia attribuimus supra alium effectum quantitati absolute, nimirum subiectare immediate qualitates, propter experientiam illam de calefactione Eucharistiæ per agens naturale.

Adde ulterius in confirmationem vltiorem huius sententiæ negantis, quod quemadmodum Deus miraculose concurret cum igne ad producendam formam ignis in illis speciebus creando de nouo materiam primam, quæ sit subiectum istius formæ, sine quo concursu miraculose nequirit ignis producere ignem in illis; similiter posset dici quod concurret miraculose cum calefactiuo, ad producendum calorem in illis speciebus, non quidem producendo subiectum nouum, ut in casu altero, sed supplendo defectu talis subiecti per concursum aliquem particularem.

Et si dicatur, quod tunc causa secunda crearet, Respondetur posset iuxta satis communem sententiam, quod non esset inconueniens causam secundam creare concurrentem Deo miraculose, & supernaturaliter cum illa; quæ responsio à maxima parte recentiorum tenentium nostram conclusionem admitti debet, & licet à Scotistis forte negaretur, difficile tamen erit ipsis dare implicantiam cur id repugnet.

Respondetur etiam posset secundo, negando sequelam, quia creatio posset dici productio rei sine dependentia à causa materiali, aut ab vilo alio supplente defectum causæ materialis: talis autem productio non competeret calefactiuo in casu prædicto.

Respondetur posset tertio, quod istæ productiones non prouenerent à causa secunda, quæ nequit in vilo casu creare, si non sit vera prima sententia; sed à solo Deo miraculose, nec hoc miraculum magis difficile creditur est quam alterum supplendi defectum subiecti.

62. Nihilominus in fauorem communis sententiæ respondeo ad hoc fundamentum concedendo, quod quantitas ex entitate sua absoluta præcise & formaliter non habeat partes extra partes cum proportionem ad partes loci, aut cum distantia inter se inuicem, nec etiam expellere vlla alia ab eodem loco, nisi aliquid aliud, vel intrinsecum, vel extrinsecum adueniat ipsi; tamen est aliquid absolute exigens connaturaliter immediate, & ratione sui illud aliud superaddi ipsi: substantia autem non exigit illud aliud sibi immediate superaddi, sed solum exigit illud mediate, quatenus scilicet exigit quantitatem; & idem est de qualitatibus.

Et si quæras, unde colligamus, quod substantia non sit illud, quod exigit illud connaturaliter: Respondeo, quia video quod qualitates ex mysterio Eucharistiæ habeant illud. Et si quæras: unde colligam, quod qualitates non exigant illud ex se connaturaliter: Respondeo, id colligi ex dictis in tertia impugnatione responsionis Nominalium n. 48.

Confirmatur hæc responsio, quia vna forma accidentalis, verbi gratia calor, dicitur expellere formaliter frigus ab eodem subiecto, licet ex sua entitate absoluta præcise non sufficeret ad hoc faciendum, quandoquidem supernaturaliter posset esse simul cum frigore, quia exigit connaturaliter, ut Deus non conferret frigus in eodem subiecto, unde negatio illius conseruationis requiritur ultra calorem ad expellendum frigus: ergo similiter quantitas debet dici expellere formaliter alia ab eodem loco per suam entitatem absolutam, quamuis vltius requiratur negatio concursus diuini cum illis aliis, quæ expelluntur ad occupandum eundem locum, eo scilicet, quod exigit connaturaliter talem negationem. Ex quo etiam exemplo obiter patet, quod quantitas sit dicenda formaliter & non effectiue expellere alia ab eodem loco, sicut calor expellit frigus ab eodem subiecto formaliter & non effectiue:

Quantitas
formaliter
expellit
alia à loco.

cuius etiam signum est, quod quamuis nihil prorsus efficeret quantitas occupans locum, sed solum conseruaretur ibi, mere passiuæ se habens, non admitteret secum aliam quantitatem magis, quàm calor in summo admitteret frigus in summo, de quo aliàs plura.

63. Ad primam confirmationem respondeo illam impenetrabilitatem non posse prouenire ab illis respectibus, neque enim vlla distinctio est inter respectus quoscumque, qui sunt in quantitate, siue partium ipsius inter se inuicem, siue in ordine ad partes loci, & respectus qui essent in substantia occupante similem locum absque quantitate, ex qua distinctione oriretur illa impenetrabilitas in quantitate potius quàm in illa substantia, nisi quatenus partes quantitatis fundantes tales respectus, sunt distinctæ rationis à partibus substantiæ; unde impenetrabilitas illa refundi debet in partes quantitatis, & non in tales respectus solummodo.

Ad secundam confirmationem non est, quod respondeam, quia solum vrgit Thomistas sic explicantes naturam quantitatis.

Ad illud quod addidi in fauorem Nominalium n. 60. Respondeo, quamuis posset ita responderi, melius tamen dici, quod non concurret Deus miraculose ad talem productionem, quia sine necessitate non est recurrendum ad miracula: non est autem vlla necessitas recurrendi ad illud miraculosum concursum, si dicatur adesse, sub illis speciebus subiectum, in quo calor posset produci.

64. Omisi data opera probare conclusionem per argumentum satis commune, quo vtuntur Complutenses, nimirum quantitas est accidens reale aptum natum inherere: ergo nequit identificari substantiæ, alias inhereret & non inhereret. Omisi, inquam, hoc argumentum, quia reuera petit principium, seu assumit, quod est probandum, nempe quantitatem esse accidens reale aptum natum inherere substantiæ, id enim negant Nominales, qui identificant quantitatem substantiæ.

Eandem etiam ob causam omisi aliud argumentum, nimirum quod quantitas spectet ad aliud prædicamentum à substantia: ergo non identificatur realiter substantiæ. Hæc enim consequentia negari debet ab omnibus, qui putant prædicamenta omnia non debere necessario distingui realiter: & sane illud principium, quod vniuersaliter tenetur à Scotistis, nimirum prædicamenta omnia distingui realiter, dependet partim ab hac alia conclusione; nempe, quod quantitas distinguatur realiter à substantia; unde qui negaret hanc conclusionem, negaret etiam illud principium.

QVÆSTIO IV.

De diuisione quantitatis ut sic in continuam & discretam.

65. Philosophus hoc capite diuidit quantum in illud, quod per se est quantum, & quod per accidens est quantum, omnes autem fatentur dari quantum per accidens, tale enim est quodcumque subiectum affectum quantitate, ut substantia materialis cui inheret quantitas, & quodcumque accidens præferrim absolute, quod inheret quantitati. Deinde fatentur omnes, quod detur quantum per se, nimirum ipsamet quantitas, quæ est essentialiter talis, & à qua illa, quæ sunt quanta per accidens, habent esse talia formaliter. Sed difficultas tamen est quomodo possit vocari quantitas quantum, aut quanta: ratio autem dubitandi est, quod ly quantum videtur esse concretum adiectiuum significans pro formali quantitatem, & connotans materialiter subiectum, cui inheret quantitas. Quod si ita sit, certum est quantitatem non posse dici quantum, aut quid quantum, quandoquidem non sit subiectum, cui ipsamet adiaceat aut inheret.

Confirmatur, quia albedo non potest dici alba, nec vllum concretum potest dici formaliter de suo abstracto: ergo nec quantitas potest dici quanta.

Ad hanc difficultatem respondeo, ly quantum quando dicitur de quantitate, non esse concretum adiectiuum significans quantitatem adiacentem rei, de qua dicitur quod sit quanta, quia aliàs falsum esset quantitatem esse quantum

Alia pro-
batio com-
munis co-
clusionis
reducitur.

Datur quæ-
tum per se
& per ac-
cidens.

Quomodo
quantitas
est quanta.

quantam; sed est concretum adiectivum significans vel actualem extensionem, quæ non est de essentia quantitatis; vel diuisibilitatem, seu aptitudinem ad extensionem actualem impenetrabilem, quæ est proprietas quantitatis.

Quantum
est termi-
nus equi-
vocus.

66. Itaque ly *quantum* est æquivocum, & aliquando significat formaliter ipsum accidens, quod exigit extensionem impenetrabilem: & in hoc sensu non dicitur de quantitate, sed bene potest dici de substantia, in qua subiectatur illud accidens, & de qualitatibus etiam subiectatis in ipso; aliquando verò significat formaliter ipsam extensionem actualem impenetrabilem, aut aptitudinem ad ralem extensionem: & in hoc sensu potest vere prædicari de quantitate, nam quantitas est res, quæ illam extensionem & diuisibilitatem habet: potest etiam sic prædicari de substantia & accidentibus, quia habent etiam talem extensionem & indiuisibilitatem seu aptitudinem ad extensionem & diuisionem, sed cum hac differentia, quod quantitas per se secundo modo dicendi habeat illam aptitudinem, & consequenter sit in hoc sensu quanta per se, substantia verò & accidentia habeant illam aptitudinem per accidens, ratione scilicet quantitatis. Sicut ergo possit dici, quod calefactium possit diuidi in calefactuum per se, quod esset ipse calor, & calefactium per accidens, quod esset subiectum affectum accidentaliter calore; ita potest diuidi quantum in illud, quod est quantum per se, id est aptum natum occupare locum impenetrabiliter, & in illud, quod est quantum per accidens, quod est illud, cui coniungitur quantitas accidentaliter. Existimo tamen hanc diuisionem non esse propriam diuisionem, sed enumerationem plurium rerum, quarum vni competit aliquid primum, & alteri ratione ipsius; id quod facile colligi potest discurrendo per omnes species propriæ diuisionis propositas in Summulis.

Ad confirmationem dico propterea albedinem non dici proprie albam, quia album solum significat proprie, ut supponitur, ipsam albedinem inherenter: quod si album significaret proprie formam segregatam visus, sicut albedo significat; tum etiam albedo posset dici alba, & sic etiam dicitur quandoque à bonis authoribus. An autem proprie ita dicatur, vel improprie, est quæstio de nomine; & hæc de hac diuisione sufficiant.

67. Aliam proponit eodem capite *Philosophus* diuisionem quantitatis ut sic in cōtinuam & discretam. *Quantitas continua* est illa quæritas, quæ habet partes extra partes copulatas & coniunctas termino communi, ut est quantitas vnius ligni, vnius aquæ, vnius lapidis. *Quantitas verò discreta* est cuius partes non copulantur termino communi, nec vniuntur realiter inter se, ut numerus trium hominum, quatuor lapidum, quinque fluviorum.

Pro quo vterius *Adverte*, numerum ab authoribus duplicem assignari, transcendentalem, & prædicamentalem. *Numerus transcendentalis* est, qui constat ex rebus non quantitativis; seu ex vnitatibus talium rerum, ut est numerus ternarius Angelorum, quaternarius relationum binarius hominum, ut abstrahunt à quantitate: & hic numerus vocatur transcendentalis, quia non spectat ad vllum vnum prædicamentum, sed potest in quolibet reperiri: sunt enim plures substantiæ in prædicamento substantiæ, & plures relationes in prædicamento relationis, & plures qualitates in prædicamento qualitatis. *Numerus prædicamentalis* est, qui spectat ad prædicamentum quantitatis, & constat ex quantitativis, seu vnitatibus quantitativis, seu rerum affectarum quantitate, ut sic afficiuntur.

Quæritur ergo hic principaliter, an quantitas, seu numerus prædicamentalis, ortus ex pluribus quantis, seu ex pluribus quantitativis, sit vnum quid per se, directe collocabile in hoc prædicamento: si enim sit, admittenda est prædicta diuisio tamquam bona, vel generis in species, vel speciei in indiuiduasi non sit, non est admittenda prædicta diuisio tamquam talis.

CONCLUSIO.

Quantitas
discreta

68. *Pro* abilius videtur quantitatem discretam non esse veram speciem quantitatis, ut sic, directe collocabilem in

prædicamento. Hæc est ex discipulis Scoti *Bassolia in 1. dist.* non est 24. vbi Scotus ipse est dubius, & *Euentis hic quæst. 15. dist.* vera species quantitat. *scilicet. 2. n. 14. ad finem; Conimbricensium c. 6. de Quantitate quæst. 2. artic. 1. Suaris disput. 41. Metaphys. sect. 1. n. 16. Auerse quæst. 18. sect. 2. & magis communis contra D. Thomam 1. par. quæst. 11. art. 1. & 2. Ruinum q. 6. de Quantitate; & multos alios tum Thomistas, tum Scotistas sequentes Scotum 5. Metaphys. q. 9. vbi probabiliter tenece oppositum huius conclusionis.*

*Probat*ur primo: numerus rerum quantarum non est aliquid vnum per se; ergo non est vera species, collocabilis per se directe in vlllo prædicamento, & consequenter quantitas non erit vera species. Vtramque consequentiam omnes concedunt; probatur antecedens, quia partes istius numeri non vniuntur inter se aliqua vnione reali; partes enim numeri ternarii hominum sunt tres homines, aut tres vnitates ipsorum, qui, ut patet, non vniuntur inter se aliqua vnione reali: ergo non faciunt vnum per se reale, sed vnum per accidens.

Confirmatur, quia si vniuntur aliqua vnione reali, non constituerent numerum, quia de essentia numeri est secundum aduersarios non habere partes vnitas, in hoc enim quantitas discreta, qualis est maximè numerus, differt à quantitate continua.

Respondent aduersarij ad vnum per se continuum requiri ut partes vniuntur realiter, non verò ad vnum per se discretum. *Contra*: non potest intelligi, quomodo illa, quæ reuera sunt multa, possint facere vnum per se vlla ratione, nisi vniantur.

69. *Dices* posse intelligi, si illa sint inter se ordinabilia per se. *Contra*: quamuis materia & forma sint per se ordinata ad constituendum vnum per se, tamen nisi vniuntur realiter, non possunt facere vnum per se: ergo ut aliqua multa faciant vnum per se, non sufficit ordinabilitas eorum ad inuicem, nisi vniantur actu vnione aliqua reali.

Confirmatur: quia si quis diceret quod materia & forma faciant vnum per se, quando non vniuntur, principium, quo improbaretur, esset quod vnum non potest fieri ex multis, nisi realiter coniungantur: ergo dicendum est quod nullum vnum per se possit fieri ex rebus diuersis, nisi vniantur realiter.

Confirmatur secundo: numerus transcendentalis non est vnum per se, ergo nec prædicamentalis, seu quantitativus numerus. Consequentia est evidens, quia eadem est ratio colligendi vnitatem per se in vtroque numero. Probatur antecedens, quia ex rebus diuersiorum prædicamentorum non fit vnum per se, sed numerus transcendentalis potest oriri ex rebus diuersorum prædicamentorum, tres enim vnitates trium albedinum & vna vnitas hominis faciunt numerum quaternarium transcendentalem, si considerentur absque quantitate. Denique numerus ternarius trium Angelorum, si esset vnum per se, deberet directe collocari in prædicamento substantiæ: sed hoc videtur absurdissimum: ergo non est vnum per se, & consequenter nec numerus ternarius trium quantitativum, aut trium quantorum erit vnum per se.

70. *Confirmatur tertio*, quia duo entia completa, etiam vnius prædicamenti, non possunt facere vnum per se, alias non essent completa, inde enim colligitur quod materia sit incompleta, quia est ordinata ad faciendum vnum per se cum forma: sed duo homines sunt entia completa, & ipsorum etiam quantitates: ergo non possunt facere vnum per se, & consequenter numerus ex ipsis resultans non est vnum per se.

Sed contra hanc confirmationem vrgentissima instantia adduci potest de duabus aquis completissimis, quæ possunt facere vnam per se aquam integram: ergo similiter duo quanta completa possunt facere vnum integrum numerum. *Deinde* in probabili sententia duæ completæ species distinctæ possunt constituere vnum per se tamquam partes essentielles; sic enim ex elementis formaliter remanentibus in mixto dicunt multi constitui mixtum. Neque hinc sequeretur, quod istæ species non essent completæ, sicut materia prima non est completa: quia non essent ita ordinatæ ex natura sua, quin sine vlla violentia possent

possent produci & conseruari naturaliter absq; eo quod constituerent illam speciem aliam, quam tamen possent constituere. Verum tamen est quod non possit intelligi quomodo fieret huiusmodi constitutio absque vnione reali, vt in probatione principali deductum est.

Quod etiam vltius *Confirmatur*, quia ideo aceruus lapidum non est vnum per se, quia partes eius non vnuntur vnione aliqua reali, nec ordinantur ad talem vnionem: sed sane æque vnuntur ac partes numeri, & æque ordinantur per se ad vnionem: ergo nec numerus erit vnum per se directe collocabile in prædicamento.

71. *Probatur secundo*, quia vnum & multa opponuntur, ergo sicut quod est vnum, non est multa, ita quæ sunt multa non sunt vnum: sed multa quanta sunt multa: ergo non sunt vnum.

Dices: ea non esse vñ in illo genere, in quo sunt multa, verbi gratia in genere quantitatis continuæ, sed in alio genere, nimirum in esse quantitatis discretæ seu numeri. *Contra* sic possum dicere quod quodcumq; aggregatum per accidens, licet in aliquo genere sit multa & non vñ, tamen in genere aggregati est vnum. Et hinc confirmatur conclusio, quia omnes rationes, quibus probatur, quod numerus viginti hominum sit vnum per se, etiam probant quod aggregatum viginti hominum sit vnum per se, quod est absurdum secundum omnes.

72. *Probatur tertio*, quia vnum per se accidens debet habere aliquod vnum per se subiectum, ergo numerus ternarius hominum, si sit vnum per se, debet habere vnum per se subiectum; sed non habet, vt patet: ergo non est vnum per se.

Dices, antecedens esse verum, si accidens sit quid continuum, scilicet si sit discretum. *Contra*: sicut se habet vnum accidens continuum ad suum subiectum, ita vnum accidens discretum ad suum: ergo sicut vnum per se accidens, continuum petit vnum per se continuum, ita vnum per se accidens discretum petit vnum per se subiectum discretum: sed numerus ternarius hominum non habet vñ per se subiectum discretum: ergo non est vnum per se. Probatur subsumptum, quia tres homines non faciunt vnum per se aliud quam vnum numerum: sed vt sunt subiectum numeri, non faciunt n. c. constituunt numerum: ergo vt sunt subiectum numeri, non sunt vnum per se.

Confirmatur, quia vt sunt subiectum numeri, non ponuntur directe in vilo prædicamento: ergo non faciunt vnum per se.

73. *Probatur quarto*, specialiter contra quendam Scotistam recentiorum, qui concedit numerum materialiter, vt dicit istas entitates seu vnitates, ex quibus conlefcit numerus, non esse vnum per se, sed formaliter, prout dicit discretionem illam partium. Probatur inquam contra ipsum, quia illa discretio non est nisi negatio continuationis, & frustra & absque vilo fundamento diceretur consistere in aliquo alio, quam in tali negatione, ergo numerus, vt dicit formaliter ipsam discretionem, non est per se collocabilis in hoc prædicamento, nec quantitas vt sic, quæ est accidens posituum absolutum, potest de eo prædicari in quid.

Confirmatur, quia in numero quaternario sunt quatuor discretionem, seu negationes, quia secunda vnitas discontinuatur à prima, tertia à secunda, & quarta à tertia: ergo discretio, qua constituitur iste numerus, non est vnum per se.

Probatur vltimo, quia quamuis numerus trium hominum esset quid vnum per se, non deberet spectare ad prædicamentum quantitatis: ergo quæritas non bene diuiditur in quantitatem continuam & discretam, tanquam in species, & consequenter vera conclusio. Probatur antecedens, quia eatenus esset spectans ad hoc prædicamentum, vel quatenus esset quid constans partibus: & hoc non, quia alias substantia & qualitates materiales spectarent ad hoc prædicamentum, vel quia constaret partibus impenetrabilibus. Sed si propterea spectaret ad hoc prædicamentum, numerus Angelorum non spectaret ad hoc prædicamentum, sed ad aliquod aliud: non vero spectat ad aliquod aliud: ergo.

74. *Obiicies*: Numerus est aliquid vnum per se habens

partes impenetrabiles: ergo est species quantitatis vt sic; quod autem sit distincta species à quantitate continua, patet, quia petit essentialiter partes dicere, quales non petit continua. Probatur antecedens quia Arithmetica, quæ est scientia realis, demonstrat scientifice de ipso proprietates: partes autem, ex quibus componitur sunt quantitates continuæ, quæ sunt impenetrabiles: ergo est vnum per se habens partes impenetrabiles. Probatur consequentia quoad primam partem, in qua est difficultas, quia scientia realis non potest habere pro obiecto aliquid vnum per accidens, de quo aliquid demonstrat: de vno enim per accidens, non datur scientia: ergo si Arithmetica, quæ est scientia realis, demonstrat de numero proprietates, numerus debet esse vnum per se.

75. Hoc est præcipuum aduersariorum fundamentum. *Respondeo* tamen negando antecedens, quoad primam partem, cum consequentia suæ probationis etiã quoad primam partem. Ad cuius probationem dico: ea ratione, quæ potest aliquid demonstrari de numero, posse demonstrari de quocumque aggregato per accidens, vnde si Arithmetica proprie demonstrat aliquid de numero, negandum est quod scientia realis non possit haberi de ente per accidens. Deinde certum est quod tot demonstrationes Arithmetice fieri possint tam bene de numeris diuersis Angelorum, ac etiam de numeris conflatis ex entibus diuersorum prædicamentorum, ac de numeris conflatis ex diuersis vnitatibus quantitatis, aut diuersis quætitatibus. Sed tamē aduersarii non dicunt numerum transcendentelem diuersorum Angelorum, aut rerum diuersorum prædicamentorum esse vñ per se: ergo ob illas demonstrationes non debent etiã dicere quod numerus quætitatiuus sit vñ quid per se.

Dices hoc esse contra expressa testimonia Philosophi & Scoti variis locis.

Respondeo eos intelligendos esse de ente per accidens materialiter, non formaliter: & sane hoc videtur mihi satis clarum, quia de quocumque potest haberi definitio potest haberi demonstratio: sed certum est quod ens per accidens habeat definitionem, vt est ens per accidens formaliter, quamuis de ente per accidens materialiter non possit haberi vna definitio, vt de albo & nigro, &c.

76. *Obiicies secundo* Philosophum, qui hic diuisit quantitatem in continuam & discretam, tanquam in veras species.

Respondeo quod hoc non fecerit in propria sententia, quasi existimaret numerum esse propriam speciem eius, sed quod ita communiter reputabatur, vnde in Metaphysica variis locis ait numerum esse ens per accidens.

Ex his patet orationem non esse per se speciem quantitatis, quia si esset, esset quantitas discreta, vt fatentur omnes. Quod si tamen numerus esset vna per se species quantitatis, tum cū *Scoto* & *D. Thoma*, quos sequitur *Rubius* q. 9. de quantitate, & alii contra quosdam, qui id concedunt de numero, negant autem de oratione, dicendum esset etiam orationem esse distinctam speciem quantitatis, præsertim si quantitas aliqua daretur, quæ esset successiua, haberet enim extensionem partium cum impenetrabilitate, & per hoc distingueretur à quantitate continua, & istæ partes essent successiue & non permanentes, ac per hoc distingueretur à numero. Vnde quemadmodum quantitas continua diuideretur in successiuam & permanentem, quantitas etiam discreta diuideretur in successiuam & permanentem.

Obiicies specialiter contra orationem: Nihil reperitur in oratione nisi sonus syllabarum, motus instrumentorum, quibus formatur oratio vocalis (de qua loquimur) tempus consumptum in prolatione eius, ordo syllabarum, & significatio totius orationis: sed ex nullo horum potest oratio esse quanta per se, sed tantum ratione alterius: ergo non est per se quantitas.

Respondeo negando maiorem, reperitur enim ipsa extensio syllabarum, secundum quam conuenit vni orationi ex natura sua intrinseca non posse proferri tam breui tempore materialiter, quam altera potest. Dixi autem, si quantitas aliqua daretur quæ esset successiua; quia si quantitas successiua non sit quantitas proprie loquendo, nec oratio etiã vera quantitatis species erit, quamuis numerus esset.

De

De ente
per accidens
formaliter
potest haberi
scientia.

Oratio nã
est vera
species
quantitatis.

De diuisione quantitatis in successiuam & permanentem.

Quid quantitas per-
manens.

Quid suc-
cessiua.

Aliam diuisionem tradidit hoc eodem capite Philo-
sophus Quantitatis ut sic in successiuam & perma-
nentem. *Quantitas permanens* est, cuius partes simul exi-
stere possunt, ut quantitas ligni, quantitas hominis. *Quan-
titas successiua* est, cuius partes non possunt simul exi-
stere, sed sunt talis naturæ, ut una succedat alteri ut tem-
pus, motus. *Quantitas* ergo utrum quantitas successiua sit
vera species Quantitatis.

CONCLUSIO.

78. Probabilius est non dari aliquid successiuum, quod sit
quantitas, aut quantum ex se, & consequenter quantitatem
successiuam non esse proprie loquendo speciem Quantitatis.
Hæc videtur esse Philosophi 5. Metaph. c. 13. quem sequi-
tur Doctor ibid. D. Thomas lect. Suarez disp. 40. sect. 8. & 9.
& multi alij contra Rurum c. 6. de Quant. q. 3. Auer-
sam q. 18. Log. sect. 3. qui dicit suam sententiam esse com-
muniorum.

Quantitas
successiua
non est ve-
ra species
quantita-
tis.

Probatur: si daretur aliquid quantum per se successiuum,
maxime motus & tempus, sed hæc non sunt quanta per se
ergo non datur aliquid successiuum, quod sit per se quan-
tum. Maiorem concedit aduersarij; probatur minor quoad
primam partem primo, quia motus nihil aliud est quàm
acquisitio successiua alicuius termini, quæ acquisitio est
relatio aut multa relationes continuæ, ut modo suppo-
no: sed relatio non est quantitas; neque est subiectum
quantitatis, ut patet: ergo non est quantum per se, sed rati-
one vel subiecti vel termini.

Confirmatur: propterea acquisitio alicuius formæ est
successiua, quia subiectum habet latitudinem quantitati-
nam, aut quia forma acquirenda est talis naturæ, ut non
possit quoad omnes partes acquiri simul; aut quia agens,
cuius virtute acquiritur forma, vult successiue eam acqui-
rere: ergo acquisitio formæ, quæ est motus, non habet ex-
tensionem ex se, sed ratione alterius, & consequenter erit
quanta per accidens.

79. Dices motus essentialiter ex natura sua intrinseca
habere talem extensionem partium, ut non possint existere
vlla ratione simul; ergo ex se est quantus & non per acci-
dens.

Respondeo, distinguendo antecedens: habet hoc, quia
ex natura sua intrinseca respicit talem terminum, aut tale
subiectum, aut tale agens, concedo; si non respiceret, nego
antecedens & consequentiam: quamuis enim substantia
petat naturaliter habere partes impenetrabiles, quia tamen
hoc non petit, nisi quia petit habere coniunctam quanti-
tatem, quæ est quid realiter distinctum ab ipsa, non dicitur
esse quanta per se, sed per accidens, ergo à pari, quamuis
acquisitio formæ successiua seu motus petat habere partes
non potentes coexistere simul, quia tamen solum hoc
petit ex eo, quod petat naturaliter respicere talem termi-
num, aut subiectum, non debet quantus esse nisi per accidens.

Confirmatur hoc: quia impenetrabilitas, quæ est proprie-
tas quantitatis, est impenetrabilitas naturalis non super-
naturalis; sed impenetrabilitas, quam habet motus succe-
ssiua, est impenetrabilitas supernaturalis etiam, neque
enim de potentia Dei absoluta potest habere partes simul
existentes: ergo non habet impenetrabilitatem quantita-
tiuam, & consequenter non erit quantum per se.

Confirmatur ulterius, quia si essent duæ substantiæ absq;
vlla quantitate, quæ non possent simul coexistere, non ha-
berent impenetrabilitatem quantitatiuam, quia non ex ali-
qua quantitate haberent impenetrabilitatem, sed ex eo quod
non possent simul existere: sed omnis impenetrabilitas, quæ
habent partes motus, provenit ex eo quod non possint si-
mul existere: ergo non habent impenetrabilitatem quan-
titiuam, & consequenter motus non erit per se quantus.

Probatur minor principalis quoad secundam partem
de Tempore, quia tempus non est aliud, quam motus, vel
duratio eius: ergo non est quantum per se magis quam ip-
se motus. Confirmatur valde per duas ultimas confirma-
tiones proxime præcedentes.

Obicitur: Philosophus ponit motum & tempus, tanquam

species quantitatis. Respondeo hoc cum non fecisse ex pro-
pria sententia, sed quod ita communiter tum reputaretur,
sicut etiam posuit propter eandem rationem quantitatem
discretam.

Quæres, utrum locus sit quantitas. Respondeo in loco
extinsecro ambiente corpus locatum esse duo, superficiem
scilicet, & respectus continentiarum; & de superficie non est
dubium quin sit per se quantitas continua permanens.
Respectus autem sunt tantum quanti ratione superficie,
quia ratione eius habent extensionem cum impenetrabili-
tate naturali. Hæc omnia magis parebunt in Physica, ubi
ostendetur quæ sit natura motus, temporis, & loci.

QVÆSTIO VI.

De diuisione Quantitatis permanentis in lineam, superfi-
ciem, & corpus.

80. Suppono dari lineam, quæ est quantitas vnius tan-
tum dimensionis, seu longitudo sine latitudine, aut
profunditate, habens partes copulatas puncto, & superfi-
ciem, quæ est quantitas duarum tantum dimensionum, seu
quantitas diuisibilis in partes quoad longitudinem ac la-
titudinem, non vero quoad profunditatem, quæ partes
copulatur lineis: & corpus, quæ est quantitas trium di-
mensionum, hoc est longa, lata, & profunda habens partes
copulatas superficiebus. Quamuis autem multi dubitent de
lineis, superficiebus, & punctis, quia negant indiuisibilia
in continuo; tamen verum dantur nec ne, commodius in
Physica examinalimus; nec refert ad præsens id scire, quia
quæritur hic tantum utrum ex suppositione quod dæn-
tur, sint veræ species quantitatis permanentis directe col-
locabiles in prædicamento.

Adverte autem per corpus non hic intelligi compo-
situm substantiale ex materia & forma, nec substantiam
corpoream prædicabilem in quid de omnibus substantiis
completis corporeis, quod vocatur corpus metaphysicum,
& ponitur directe in prædicamento substantiæ nec alter-
ram partem viuientis, quæ cum anima ipsum constituit,
quod vocatur corpus physicum, & pertinet indirecte ad
prædicamentum substantiæ, ut pars Physica rei directe
pertinentis ad ipsum; sed, ut dixi, quantitatem trium di-
mensionum, quod communiter vocatur corpus mathematicum.

CONCLUSIO.

81. Bene diuiditur quantitas permanens in lineam, superfi-
ciem & corpus, tanquam genus in species. Est communissima
cum Philosopho: Probatur, quia ratio quantitatis ut sic
conuenit illis; sunt enim diuisibiles in partes impenetra-
biles, & habent diuersam speciem diuisibilitatem, & diuer-
sos specie terminos copulatiuos, ut patet ex eorum defi-
nitionibus.

Confirmatur, quia si non essent diuersæ species, quan-
titas ut sic non haberet sub se plures species, non enim
habet alias species quam has, ut patet ex dictis, & conse-
quenter non esset genus generalissimum.

Pro solutione obiectionum aduertendum est, lineam &
superficiem & esse diuisibiles, & esse indiuisibiles secun-
dum diuersas dimensiones: quatenus sunt diuisibiles for-
maliter, habent rationem quantitatis; quatenus vero sunt
indiuisibiles, non habent. Præterea secundum quod dipi-
sibiles sunt, non concurrunt ad constitutionem alterius
quantitatis, sed tantum quatenus indiuisibiles.

82. Vterius aduertendum est, licet corpus includat
superficiem, & superficies lineam, non tamen tanquam
partem essentiali, sed tanquam quid necessario requisitum
ad copulandas partes essentielles eius: non enim alio
modo corpus continet superficiem aut superficies lineam,
quàm ipsa linea continet & includit punctum, aut homo
vniorem animæ cum corpore: manifestum autem est quod
nec linea includat punctum tanquam partem essentiali;
nec homo vniorem, sed tantum tanquam conditionem
necessario requisitam ad copulandas suas partes. Et hinc
patet quod quamuis linea includatur in superficie, & su-
perficie in corpore, non tamen fiat entia incompleta, quia
nec linea includitur in superficie, nec hæc in corpore, ut
aliquid per se constitutum.

Bene diui-
ditur qua-
ntitas in li-
neam su-
perficiem
& corpus.

Corpus
non inclu-
dit superfi-
ciem nec
hæc lineam
ut partem
essentiali.

Dices: punctum non est aliquid completum, sed incompletum, quamvis non includatur in linea ut pars, sed ut conditio necessario requisita ad copulandas partes: ergo quamvis linea non includatur in superficie, nisi ut aliquid copulans suas partes, tamen erit quid incompletum non secus ac punctum.

Probabile est lineam & superficiem non esse entia completa.

Respondeo, propter hæc posse probabilissime defendi oppositum conclusionis, nempe lineam & superficiem non esse veras species & completas quantitates, ut sic, quæ est ens completum. Negatur tamen consequentia, & disparitas est, quod punctum habeat tantum rationem termini copulantis, & propterea indirecte tantum habet reduci ad prædicamentum istius rei, cuius partes copulare debet. Linea vero, & superficies præter rationem termini copulantis, quem habent ut sunt indivisibiles, habent divisibilitatem quantitativam, ratione cuius ut tales sunt entia completa per se quanta, licet, ut indivisibiles, sint entia incompleta.

83. *Obiicies primò*: una species non includitur essentialiter in alia specie sibi opposita: sed linea includitur essentialiter in superficie, & utraque in corpore: ergo non sunt diversæ species.

Respondeo distinguendo maiorem: essentialiter, id est tanquam pars essentialis, transeat; quamvis hoc ipsum non sit certum, quia multi non adeo improbabiler tenent mixtum constitui intrinsece & essentialiter ex elementis, quæ tamen distinguuntur specie ab illo, & opponuntur ipsi: essentialiter, id est tanquam aliquid ex natura sua requisitum ut sit, nego maiorem, & similiter distinguo minorem.

Obiicies secundò: duæ superficies sunt penetrabiles, & idem est de duabus lineis: ergo non sunt quantitates. *Respondeo* distinguendo antecedens: si appliciter quatenus indivisibiles, nego: si quatenus indivisibiles, concedo antecedens, & distinguo etiam consequens: quatenus sunt indivisibiles, concedo; quatenus divisibiles, nego.

Linea superficies, corpus sunt species infinitæ.

Quæres utrum corpus, superficies, & linea sint species infimæ vel subalternæ. *Respondeo* cum communissima sententia, esse infimas, quia non habent sub se alias species.

Dices: linea curva & recta distinguuntur specie, sicut & superficies concava & plana. *Respondeo* negando antecedens, quia differunt tantum accidentaliter sicut homo albus & homo niger: eadem enim linea quæ est curva, potest esse recta, & e contra.

QVÆSTIO VLTIMA

De proprietatibus Quantitatis.

Prima proprietas Quantitatis non habere contrarium.

84. *Prima est* non habere contrarium, & hæc communis est ipsi cum substantia, & patet quia nulla est forma, per quam expellatur quantitas à suo subiecto: ergo non habet contrarium proprie loquendo. Probatur consequentia, quia contraria proprie loquendo nata sunt se invicem expellere ab eodem subiecto inhaesionis.

Secunda non suscipere magis & minus.

Secunda proprietas, etiam communis ipsi cum substantia, est non suscipere magis & minus: licet enim possit extendi, & diminui quoad extensionem, non tamen potest intendi aut remitti, sicut potest calor: neque enim sicut aqua dicitur esse magis & minus calida, ita homo dicitur esse magis aut minus quantus, saltem quoad intensionem. *Dices*: sicut ex eo quod plures gradus coloris essent in eodem subiecto, diceretur illud subiectum magis & intensius calidum; quare ex eo quod essent plures partes quantitatis in eodem subiecto non diceretur magis quantum quoad intensionem?

Respondeo, quia cum subiectum dicitur habere intensiorem formam, quando potest perfectiorem intensius effectum producere, aut quando forma communicat ipsi perfectiorem intensius effectum formalem. Sed ex eo quod quantitas maior, seu plurimum partium sit in subiecto, neque subiectum potest perfectiorem effectum intensius producere, ut patet, neque recipit effectum formalem perfectiorem intensius, non enim recipit alium effectum quam impenetrabilitatem, aut extensionem partium in ordine ad locum, sed eandem omnino impenetrabilitatem haberet à duabus partibus quam haberet à centum: ergo

quoad impenetrabilitatem non reciperet perfectiorem effectum intensius. Extensio autem maior in ordine ad locum non est perfectior effectus intensius, sed extensius, ut patet.

Tertia proprietas est esse æquale vel inæquale, & hanc dicit Philosophus maxime propriam, quia omni & soli convenit. Debet autem intelligi de æqualitate & inæqualitate in rigore, quam scilicet habent res in extensione partium impenetrabilium; alias unus calor dicitur æqualis alteri, & unus Angelus dicitur inæqualis in perfectione alteri Angelo.

Tertia proprietas esse æquale.

Quarta proprietas est habere positionem partium in ordine ad locum: quod debet intelligi de aptitudine, quam habet quantitas ad occupandum locum circumscriptivæ.

Quarta habere positionem partium in loco.

Quinta est esse mensuram, hoc est aptum ad certificandum de magnitudine molis alicuius.

Quinta est esse mensuram.

Sexta est esse divisibile in partes impenetrabiles.

Præter quas forte sunt alia proprietates, ut rarum & densum, asperum & lene: quamvis enim Philosophus non fecerit mentionem de illis, non propterea sequitur quod non sint, quia non voluit omnes eius proprietates numerare.

DISPUTATIO XV.

DE RELATIONE.

EQVOR hic ordinem Philosophi, qui prius tractare voluit de Relatione, quam de Qualitate, quod in præcedentibus multa dixerit, ad quorum notitiam valde conducere tractatus de Relatione.

QVÆSTIO I.

Quid sit Relatio Prædicamentalis huius Prædicamenti, & de variis Relationum divisionibus

1. *Relativa* sunt quæ referuntur & ordinantur ad aliud, & *Correlativa* sunt quæ ad se invicem referuntur, & ordinantur, ut Pater & Filius, duo similia inter se: illud vero, quo mediante formaliter relatum refertur, est relatio. Quia verò quædam sunt quæ necessario & ex natura sua ita referuntur ad aliud, ut non possint esse quin referantur & ordinentur, quia habent necessariam connexionem cum sua relatione, ut scientia refertur ad obiectum, potentia ad actum, creatura ad creatorem; quædam verò referuntur accidentaliter tantum, ita scilicet ut possint non referri, ut Petrus refertur per modum causæ ad Paulum & per modum similis ad Ioannem: Hinc relatio ut sic, potest dividi in relationem identitatem realiter suo fundamento, & in relationem distinctam realiter à suo fundamento.

Quid relatum, quid correlatum.

Rursus quia ex relationibus distinctis realiter à fundamento quædam sunt, quæ necessario surgunt posito fundamento & termino, & aliquo alio priori ad ipsas relationes, quod non sit actio productiva earum, ut est similitudo duorum alborum, & æqualitas duorum quantorum; quædam verò alia, quæ non necessario sic oriuntur, ut est unio materiæ ad formam; propterea relatio separabilis à fundamento potest dividi in relationem intrinsecus aduenientem, & extrinsecus aduenientem intelligendo per relationem intrinsecus aduenientem, illam quæ licet accidentaliter sit fundamento, necessario tamen sequitur ad aliquid prius, quod non sit actio productiva eius: & per relationem intrinsecus aduenientem illam, quæ accidentaliter etiam est fundamento, sed non tamè necessario sequitur ad aliquid prius, quod non sit actio productiva eius. Neque in hoc est aliqua difficultas præter illam, quæ est, utrum dentur huiusmodi relationes extrinsecus aduenientes, de quo postea.

2. *Nota secundò*, relationes communiter dividi in transcendentales, & prædicamentales. In explicatione autem membrorum huius divisionis mire dissentiunt Aristoteles, Caietanus, quem sequitur Fonseca, Combes, & Masius, dicit transcendentem esse, quæ respicit terminum talis.

Quid sit relatum, quid correlatum, quid transcedens, quid prædicamentale.